

1 riješi. Ja nemam nikakvih primjedbi na to. Međutim, činjenica je da je to
2 odluka... među činjenicama koje sam pomenuo ima i drugih faktora koji bi mogla
3 možda uputiti Pretresno vijeće da u korist Odbrane, a i javnosti, uključi u tu
4 odluku informaciju o relativnim troškovima. Jer, pošto je riječ o jednom
5 materijalnom pitanju, vrlo je važno da se zna zbog budućih odluka - to bi bila
6 neka vrsta uputstva za ubuduće - tako da javnost ima opštu predstavu u vezi s
7 tim šta je sve Vijeće razmatralo kada je dolazilo do odluke u vezi sa gospodinom
8 Trbojevićem i na koji način su svi faktori, uključujući i faktor troškova,
9 izbalansirani u vezi sa tim pitanjem.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala. Mi ćemo razmotriti to pitanje i
11 odlučiti da li je to nešto što je primjereno da se njime bavi i javnost ili
12 ćemo, odnosno da se uzme uopšteno... ili ćemo se time baviti od predmeta do
13 predmeta, od slučaja do slučaja, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti, a
14 pitanje troškova je jedna od tih relevantnih okolnosti.

15 Da, gospodine poslužitelju, molim Vas uvedite svjedoka u sudnicu.

16 Gospodine Stewart, možete li nam reći koliko Vam je još vremena potrebno
17 za unakrsno ispitivanje?

18 [Svedok je ušao u sudnicu]

19 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, ja sam želio da Vam dam procjenu u
20 vezi s tim jer, nadam se, realan cilj za okončanje mog unakrsnog ispitivanja je
21 druga pauza. Naravno, do toga će možda doći, doći do manjeg pomjeranja.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, ukoliko nam možete dati 60%
2 procjene, to bi nam bilo korisno. Mi se nadamo da ćemo raditi narednih sat i po,
3 pa ćemo onda praviti pauzu. Međutim, s druge strane, do druge pauze nam treba
4 dva i po sata i nešto više, a Vi pokušajte da obavite unakrsno ispitivanje u
5 nešto kraćem periodu, a Vijeće će Vam pomoći da radite što je moguće efikasnije.
6 Izvolite nastavite.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, da li mogu da postavim jedno
8 pitanje? Mislim da je primjereno da postavim to pitanje u prisustvu svjedoka
9 ovdje kako bi se stvari ubrzale. Nadam se da je Pretresno Vijeće dobilo i da je
10 upoznato sa dodatnim materijalom koje je gospodin Kljuić donio.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vijeće se upoznalo sa materijalom.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Mogu li pitati da li je Vijeće imalo
13 mogućnost da razmotri taj materijal?

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi smo ga dobili jutros. Nismo još imali
15 mogućnost da ga pregledamo, a osim toga, nije uopšte preveden. Vijeće će
16 sačekati da vidi šta će strane uraditi s tim.

17 Gospodine Harmon, izvolite.

18 G. HARMON: [simultani prevod] Imam jedno pitanje koje želim da pokrenem.
19 Juče je obavljeno unakrsno ispitivanje u vezi sa dokumentom koji predstavlja
20 jednu od bilješki gospodina Kljuića i mislim da bi bilo prikladno da mu se da
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 broj dokaznog predmeta.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je jučerašnje unakrsno
3 ispitivanje bilo u vezi sa dokazom 14, ukoliko ne griješim.

4 G. HARMON: [simultani prevod] Da, broj 14.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Da, to je tačno. To je bio dokaz 14. Ne
6 mogu sad tačno da se sjetim broja D, dakle, broja dokaznog predmeta Odbrane.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas da dodijelite broj D stavki
8 14, dakle, dokumentu 14 iz prvog kompleta materijala koji je gospodin Kljuić
9 poslao na Međunarodni sud.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Ovaj dokument će biti dokazni predmet
11 Odbrane D40.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, kada je riječ o novom
13 materijalu, mi smo ga dobili jučer poslijepodne. Vijeće shvata da je taj
14 materijal, naravno, na materinjem jeziku gospodina Kljuića. Mi, naravno, imamo
15 neke resurse koji su nam omogućili da pored gospodina Krajišnika koji se nije
16 mogao pozabaviti svim tim materijalima, imali smo još neke dodatne resurse da se
17 pozabavimo tim materijalom. Međutim, naravno, ti su resursi ograničeni jer se
18 moraju baviti i drugim hitnim zadacima. I želim reći da se naš tim bavio tim
19 materijalom do negdje iza ponoći i nije završio. A gospodinu Krajišniku sam
20 jutros predao taj relevantni, novi materijal ovde u sudnici. On uopšte nije imao
21 mogućnosti da se time bavi.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Časni Sude, nije lako odlučiti šta sad uraditi, kuda ići odavde. Ja već
2 znam dovoljno od onoga što mi je rekla gospođa Čmerić da je potrebno da to
3 pogleda gospodin Krajišnik, a za to nije dovoljno samo 15 ili 20 minuta.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Dajte prvo da nastavimo sa
5 unakrsnim ispitivanjem, pa ćemo onda vidjeti kako ćemo nastaviti u vezi s tim
6 materijalom.

7 SVEDOK: STJEPAN KLJUIĆ [nastavak]

8 Unakrsno ispituje g. Stewart: [nastavak]

9 [Branilac ispituje putem prevodioca]

10 P: Gospodine Kljuić, moram Vas odmah pitati u vezi sa ovim materijalom.
11 Čini se da niste ni u prethodnom kompletu materijala, ni u novom kompletu
12 materijala - ako mogu tako to da nazovem - dakle u kompletu materijala koji je
13 stigao juče, niste ponudili nijednu od onih zabilješki koje ste pominjali tokom
14 Vašeg svjedočenja u septembru, koje ste pravili tokom sastanaka sa, na primer,
15 doktorom Karadžićem i drugim ljudima koji su pomenuti.

16 Gospodine Kljuić, da li ste jednostavno ostavili te zabilješke u
17 Sarajevu?

18 O: Ne. Sve te zabilješke koje sam svojedobno pravio su inkorporirane u
19 informacije koje sam ja Vama dostavio. Kad sam pisao određena poglavlja, onda
20 sam dao, recimo, odnos prema budućnosti Bosne i Hercegovine, prema ustavnim
21 promjenama i tako dalje, tako da su sve te zabilješke sublimirane u ovim
22 tekstovima.

23 P: Gospodine Kljuić, da bi mi bilo jasno, da li Vi kažete da nema
24 materijala u obliku bilo kakvih zabilješki ili memoranduma, bilo kakve vrste

25

26

27

28

29

30

1 koje ste Vi napisali 1990., 1991. i 1992. u odnosu na sva ova politička pitanja,
2 da takvih zabilješki nema u Sarajevu koje bi bile dodatni materijal u odnosu na
3 ono što ste već dostavili ovom Međunarodnom sudu?

4 P: Više takvih nema. One su iskorištene za tekst i poslije toga su
5 rashodovane.

6 O: Gospodine Kljuić, ja Vas pitam šta trenutno fizički postoji. Da li Vi
7 kažete da nema ništa što bi moguće bilo, relevantno za Vaše svjedočenje, što ste
8 Vi napravili kao zabilješku ili bilo kakav materijal, da se ništa od toga ne
9 nalazi u Sarajevu, pored ovoga što ste Vi već dali Međunarodnom sudu?

10 O: U onim dijelovima koji su opisani, nema. Međutim, da li ima još nešto
11 u mojoj dokumentaciji, ja to moram provjeriti, jer ovo što sam Vam jučer donio
12 to je takođe nađeno i dostavljeno. Ali nekih bitnih zabilješki o susretima nema,
13 jer sam ja njih uklopio u tekstove koji su Vama dostavljeni i kojih još ima dole
14 kao dijelovi knjige, a Vi ste rekli da Vas dijelovi knjige ne zanimaju.

15 P: Ja samo postavljam pitanje, gospodine Kljuić, ali Vi ste prilično u
16 pravu. Moj primarni interes nije za fragmente Vaše knjige, već više za one
17 zabilješke koje ste napravili u vrijeme kada su se događaji dešavali, kao što
18 Vam je jasno rekao i sudac Orić u septembru kada ste svjedočili.

19 Gospodine Kljuić, kada ste koristili te zabilješke koje ste pravili
20 simultano, tada 1990., 1991., 1992. godine, kada ste te zabilješke koristili za
21 fragmente za paragrafe Vaše knjige, Vi ste ih onda poslije toga bacali ili
22 uništavali, je li tako?

23 O: Da, uništili, zato što su sekretarice koje su kucale to i tako dalje,
24 kad bi prepisale, ne bi više bilo potreba za tim postojanjem, jer je to ogromna

25

26

27

28

29

30

1 jedna dokumentacija u koju su čak unesene i kopije novinskih članaka. Dakle, to
2 je jedan seriozan bio dokumentacioni centar iz kojeg sam ja izvukô on...one teze
3 koje su meni bile bitne, a ostalo sam rashodovao.

4 P: Gospodine Kljuić, dajte da se sada usmjerimo na Vaše lične
5 zabilješke, da zaboravimo na trenutak na novinske članke. Vi ste ovom
6 Međunarodnom sudu rekli, u septembru, da ste Vi te zabilješke napravili u
7 vrijeme sastanaka sa doktorom Karadžićem i sličnim. Vi se slažete, ako se sada
8 osvrnemo na te događaje, ti su događaji, takvi kakvi jesu, bili istorijski
9 događaji, ti događaji u kojima ste Vi učestvovali. Je li tako? To je očigledno,
10 zar ne?

11 O: Prvo, ja nikad nisam rekao da sam pravio bilješke sa razgovorima
12 doktora Karadžića.

13 P: Gospodine Kljuić, molim Vas odgovorite na moje pitanje. Mislio sam da
14 ćete se Vi odmah složiti s tim. To su bili istorijski događaji u kojima ste Vi
15 učestvovali, je li tako?

16 O: Apsolutno.

17 P: A Vi ste akademik, je li tako?

18 O: Može se reći. Nisam ja nikakav član akademije nauka i tako dalje.

19 P: Pišete knjigu, je li tako?

20 O: Pisao sam i do sad više knjiga i drama. Pišem.

21 P: Ali pišete sada knjigu o kojoj ste rekli ovom Međunarodnom sudu, o
22 tome govorimo?

23 O: Da. Da.

24 P: I kažete da kako napredujete u pisanju te knjige, odbacujete,
25 rashodujete, Vaše originalne materijale koji su izvor za tu knjigu, a među tim

26

27

28

29

30

1 materijalima su Vaše vlastite zabilješke iz tog istorijskog perioda. Da li nam
2 Vi to kažete?

3 O: Pazite, ja ako iskoristim svoju pribilješku i pre...prestruktuiram je
4 u knjigu, za mene je to dovoljno. Ja rashodujem te stare papire, jer oni su samo
5 lične prirode, oni nisu nikakvi dokumenti od neke važnosti za druge osobe.

6 P: Da li je Vaš odgovor "da"? Vi jeste, Vi ste rashodovali Vaše vlastite
7 zabilješke?

8 O: Da, zato što su unesene u nove tekstove. Dakle, ja Vama kažem nisam
9 ja njih poderao, pa da ništa nisam koristio, nego sam iskoristio ono što mi je
10 trebalo, a onda sam ih rashodovao, kao što sam rashodovao jako mnogo papira
11 drugih iz tog perioda.

12 P: Da li ste prema tome završili i bacili sve zabilješke koje ste
13 pomenuli u septembru, koje ste pravili na bilo kom sastanku bilo sa doktorom
14 Karadžićem, gospodinom Krajišnikom, gospodinom Koljevićem, gospođom Plavšić i
15 tako dalje?

16 O: Dakle, ono sve što sam prepisao, pazite, ono je rashodovano, a neke
17 stvari sam donio ovdje, autentične papiriće iz 1990., 1991., 1992. i nisu
18 obrađeni upravo da vidite da... neki su ostali, neki nisu. A osim toga, ja nisam
19 znao da će me neko za moje papire, nakon 13 godina, pitati gdje su. Ja sam
20 mislio da je to moje privatno vlasništvo.

21 P: Pomenuli ste sekretarice koje su prekucavale Vaše zabilješke. Da li
22 je to jedna faza u Vašem procesu rada da Vaše zabilješke u rukopisu sa sastanaka
23 koji su održani od 1990. do 1992. godine se prekucavaju?

24 O: Samo oni momenti koji su bili bitni, po mojoj procjeni, su... su

25

26

27

28

29

30

1 prekućani i oni se nalaze u tim tekstovima.

2 P: A da li je prekućana verzija takvih zabilješki takođe baćena nakon
3 što ste Vi ukljućili taj materijal u paragrafe svoje knjige?

4 O: Kako koji. Nisam siguran za sve, ali ono što je u knjizi, ono je
5 bitno za mene i to je konaćni oblik. Sve ostalo je bila predradnja.

6 P: Gospodine Kljuić, ako moćemo sada direkćno da prećemo na stvari.
7 Pored materijala koji ste već dostavili Mećunarodnom sudu u dva kompleća, da li
8 Vi ili da li biste mogli imati u Bosni bilo originalne zabilješke koje ste
9 napravili 1990., 1991. ili 1992. u vezi sa ovim politićkim dogaćajima ili
10 prekućane kopije, prekućane verzije takvih zabilješki? Ako želite da Vam ponovim
11 pitanje, gospodine Kljuić, ja to mogu, ali mislim da moćete da odgovorite sa
12 "da" i "ne" na ovo pitanje. Da li je Vaš odgovor "da" ili "ne"?

13 O: Moćda ima, nisam siguran. Morao bih prećtražit'.

14 P: A da li biste bili voljni da to provjerite ćim to bude moguće, po
15 Vašem povratku u Sarajevo?

16 O: Apsolutno.

17 P: A da li biste bili voljni da bez ikakvog odlaganja dostavite kopije
18 sveg tog materijala Mećunarodnom sudu, ukoliko to bude od Vas traćeno?

19 O: Pa, kad sam Vam dao do sada dva puta, nema razloga da Vam joć ne dam.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Pretpostavljam da je to "da", bili biste voljni da to uradite,
2 gospodine Kljuić.

3 O: Da.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, bilo sada ili u kasnijem
5 trenutku kada to bude zgodno, ja pozivam Vijeće da donese takvu odluku i uputi
6 takav zahtjev. Ja se potpuno prepuštam vama u vezi s tim kada ćete to uraditi,
7 ali ja vas molim da to uradite.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi ćemo to razmotriti.

9 Izvolite nastavite, gospodine Stewart.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Ako mogu da kažem ako Vijeće u bilo kojem
11 trenutku bude razmatralo odbacivanje takvog zahtjeva, molim da mi se dâ
12 mogućnost da iznesem svoje argumente prvo.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, mi ćemo razmotriti da
14 li smo skloni izdavanju takvog naloga, a ukoliko nismo, dat ćemo Vam mogućnost
15 da Vi iznesete kratko svoje argumente u vezi s tim.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam, časni Sude. I naravno, ja sam
17 siguran da će Vijeće dati gospodinu Harmonu mogućnost da iznese svoje argumente
18 u vezi s tim.

19 P: Gospodine Kljuić, sada ćemo se vratiti na jedan dio svjedočenja koji
20 ste već dali, na stranici 6100 - časni Sude, to je bilo u ponedjeljak 27.
21 septembra 2004. godine - rekli ste, red 5: "Pošto je potpisan Daytonski sporazum
22 i nakon toga Karadžić nije mogao imati političku funkciju, jer su ga Amerikanci
23 eliminisali iz političkog života, a to je bio jedan od preduslova Daytonskog
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 sporazuma, gospodin Krajišnik je postao zvanično vođa bosanskih Srba." Rekli ste
2 "zvanično". Na koji način je gospodin Krajišnik postao "zvanično vođa bosanskih
3 Srba"?

4 O: Vrlo jednostavno. On je bio kandidat za član Predsjedništva Bosne i
5 Hercegovine na prvim izborima poslije Daytona, pobijedio na tim izborima i bio
6 član Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

7 P: A šta ga je učinilo zvanično vođom bosanskih Srba?

8 O: Pa ta pozicija u Predsjedništvu, otkako je poslije Daytona birana
9 samo... otkako su poslije Daytona birana samo tri člana Predsjedništva, to su
10 nacionalni lideri Bošnjaka, Srba i Hrvata, izborom u Predsjedništvo i zvanično
11 je postao lider bosanskih Srba.

12 P: A ko je u to vreme postao predsjednik Republike Srpske?

13 O: Ja se ne sjećam. Možda je Poplašen ili gospođa Plavšić. To su bili
14 predsjednici poslije rata. Ne znam tačno sad.

15 P: Ja ću Vam reći. To je bila gospođa Plavšić. Ne sporite to, je li
16 tako?

17 O: To je izborna funkcija, to se ne može osporit'.

18 P: A gospodin Buha je postao predsjednik SDS-a, je li tako?

19 O: Moguće. Ne sjećam se.

20 P: Rekli ste, a to je sljedeća stranica transkripta, 6101, red 5:
21 "Kasnije smo dobili potvrdu da su ne samo svi Srbi /prevod engleskog
22 transkripta: „nisu svi Srbi"/ u prilog Karadžića i kada je održan referendum za
23 nezavisnost Bosne i Hercegovine, 22. marta 1991. godine, veliki broj Srba,

24

25

26

27

28

29

30

1 vjerovatno trećina - a možda i više, da referendum nije bio proglašen na cijeloj
2 teritoriji - su podržali nezavisnost Bosne i Hercegovine."

3 Da li je to spekulacija ili je to procjena zasnovana na čvrstim
4 činjenicama da je moguće da je ova napomena o mogućnosti postojanja jedne
5 trećine Srba sa drugim stavom?

6 O: Prvo, Vaše pitanje je vrlo konfuzno i ima nekol'ko netačnosti.
7 Referendum za nezavisnost Bosne i Hercegovine bio je 29. veljače i 01. ožujka, a
8 ne 22. ožujka kao što piše ovdje. Druga stvar, ti podaci su vrlo egzaktni, koje
9 sam ja iznijeo, jer treba da znate da je struktura stanovništva bila jedno, a
10 struktura glasačkog tijela nešto drugo, u Bosni Hercegovini.

11 Naime, tada Muslimana u strukturi stanovništva bilo je 44,6%, ali pošto
12 imaju mnogo djece u strukturi glasača, oni su bili zastupljeni sa 39%.

13 Kod Hrvata je obrnut slučaj. U strukturi stanovništva bilo je 17,3%
14 Hrvata, a u glasačkom tijelu bilo je 21% Hrvata.

15 Nešto slično je bilo i kod Srba. Prema tome, vrlo su egzaktni rezultati
16 referenduma u kojem je 64 i nešto posto glasalo za nezavisnost. Da nije bilo
17 srpskih glasova, referendum ne bi uspio. I sasvim je izvjesno da su urbani Srbi,

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dakle u velikim gradovima, glasali za nezavisnost Bosne i Hercegovine, kao što
2 je tačno da bi broj onih koji bi glasali za nezavisnost Bosne i Hercegovine bio
3 daleko veći da Karadžić i njegovi ljudi nisu onemogućili glasanje na brojnim
4 mjestima gdje su oni imali općinsku vlast.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, dopustite mi samo da
6 postavim neka pitanja kako bismo nešto razjasnili.

7 Gospodine Kljuić, Vi govorite o procentima. Pomenuli ste 44,6 za
8 Muslimane, takođe pominjete 17,3% za Hrvate. Da li se te brojke odnose na čitavu
9 teritoriju Bosne i Hercegovine?

10 O: Da. To su zvanični podaci iz popisa stanovništva 1991. godine.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A 60% koji su glasali za nezavisnu Bosnu
12 i Hercegovinu, da li je to bilo 60% koji su se računali na osnovu čitavog
13 stanovništva Bosne i Hercegovine ili pak samo onih koji su glasali?

14 SVEDOK: 64% je glasalo kompletnog stanovništva Bosne i Hercegovine, a
15 0,2-0,3% je bilo protiv nezavisnosti, od onih koji su glasali.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. To je znači 64% od ukupnog
17 stanovništva, a ne onih koji su glasali?

18 SVEDOK: Ne, ne. 64% od ukupnog stanovništva Bosne i Hercegovine.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Poznato je da mnogi Srbi nisu
2 glasali. Po svemu što smo do sada čuli i referendum je, koliko smo do sada čuli,
3 bio bojkotovao, odnosno Srbi nisu učestvovali u njemu. Da li Vam je poznato koji
4 je bio procenat ukupnog stanovništva Bosne i Hercegovine koji je učestvovao na
5 referendumu?

6 SVEDOK: Pa rekao sam Vam: 64%. 64% je građana sudjelovalo na referendumu
7 i od njih samo 0,2% je glasalo protiv nezavisnosti; od tih koji su izašli na
8 referendum.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mogu li da postavim jedno
11 pitanje u vezi sa nečim što me strašno zbunjuje u iskazu ovo svedoka?

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dopustite mi samo da mu ja postavim još
13 jedno pitanje. Vi ste nam rekli, gospodine Kljuić, da je oko 39% stanovništva da
14 su bili Muslimani koji su imali pravo da glasaju, ako se samo zadržimo sada na
15 izbornom telu-

16 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, upravo to je ono što me
17 zbunjuje, pa se pitam da li mogu da pitam nešto.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, izgleda da imate sličan problem kao
19 i ja.

20 G. STEWART: [simultani prevod]

21 P: Radi se o ovome: gospodine Kljuiću, Vi ste rekli, to je 14. redak na
22 12. stranici, da je 17,3% Hrvata bilo ukupnog stanovništva. Međutim, 21% je imao

23
24
25
26
27
28
29
30

1 pravo da glasa. Pošto je 21% viši postotak od 17,3 -

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li ja samo to da proverim.

3 Da li sam ja dobro shvatio da je podela, dakle etničke grupe
4 stanovništva u celosti, da nije bio isti taj postotak, da se on nije poklapao s
5 etničkim grupama u izbornom telu - drugim rečima, onih koji su imali pravo da
6 glasaju, a to bi značilo da od ukupnog stanovništva, dakle, u ukupnom
7 stanovništvu je procent Muslimana bio viši nego procent Muslimana koji su imali
8 pravo da glasaju, drugim rečima u izbornom telu?

9 Samo da razjasnimo ovo, gospodine Stewart, jer to bi značilo da tako
10 imate 17,3% ukupnog stanovništva, a da postoji 21% izbornog tela.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, to je razjašnjenje tog
12 odgovora, međutim tu postoji mogućnost zbrke.

13 P: Samo da Vas ja nešto pitam, gospodine Kljuiću, da vidim da li sam ja
14 dobro razumeo. Dakle, 20% ukupnog izbornog tela su bili Hrvati. Je li to tačno?
15 Jeste li to rekli?

16 O: 20-21%.

17 P: U redu. A kada kažete 39 Muslimana, Vi ste time rekli da je 39%
18 izbornog tela su bili Muslimani. Je li tako?

19 O: Da.

20 P: Iz toga sledi da osim one relativno beznačajne kategorije drugih, da
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je otprilike 40% izbornog tela su bili Srbi?

2 O: Ne, molim Vas. Morate shvatiti jednu stvar, da je broj stanovnika
3 Bosne i Hercegovine 4.400.000, a broj onih koji imaju pravo glasa je, recimo
4 3.400.000. Onaj narod koji ima mnogo djece, taj narod nije istim ekvivalentom
5 zastupljen u izbornom tijelu, nego jednostavno manje.

6 Ovo što Vam ja sad govorim to su egzaktni podaci koji se mogu dobiti u
7 Zavodu za statistiku. S druge strane, nije utvrđeno-

8 P: Gospodine Kljuiću, molim Vas, moje pitanje Vama, Vi ste sad uveli i
9 elemenat ukupnog broja stanovništva, no moje pitanje se vrlo konkretno odnosilo
10 na izorno telo. Dakle, to je ono što sam Vas pitao.

11 Vi nam govorite da je 39% izbornog tela, da se radilo o tome i to ste
12 potvrdili da su oni bili Muslimani, da je otprilike 20% do 21% izbornog tela su
13 bili Hrvati. Vi ste nam i to konkretno potvrdili. Recimo da kažemo 21%, jer to
14 je zgodno za sabiranje, a da 39% je Muslimana, to bi onda značilo da oni zajedno
15 čine 60%. Ono što sam ja Vama rekao je da kada se izuzme ona relativno
16 beznačajna kategorija drugih, da preostalih 40% u izbornom telu jesu Srbi. Je li
17 to tačno?

18 O: Ma ni govora. Molim Vas, ja želim da ja Vama pomognem. Ja Vama želim
19 da pomognem.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Časne sudije, ja ovde više ne znam šta da
21 kažem.

22 O: Prvo, Vi znate-

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja imam neka vrlo konkretna pitanja za
2 Vas, gospodine Kljuić. Pokušajte, molim Vas, da me pratite.

3 Dakle, imamo izborno telo, 100% izbornog tela. 100% znači ukupan broj
4 ljudi koji imaju pravo da glasaju. Je li tako?

5 SVEDOK: Apsolutno. Da.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste nam kazali da Muslimani bi činili
7 39% tog izbornog tela. Da li se slažete?

8 SVEDOK: Da.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Takođe ste nam rekli da 21% tog izbornog
10 tela su činili Hrvati. Slažete se?

11 SVEDOK: Da.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sada ja Vas pitam, odnosno molim Vas, da
13 slušate još moju pretpostavku. Ja pretpostavljam svi Muslimani glasaju za
14 nezavisnost. To je samo jedna pretpostavka, da pođemo od toga. Recimo da je
15 tako. Je li se slažete?

16 SVEDOK: Ne.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne morate se slagati, no samo želim da
18 prihvatite tu moju pretpostavku. Dakle, uzmimo da je tako. Sledeća moja
19 pretpostavka je da su svi Hrvati takođe glasali za nezavisnost. Molim Vas samo,
20 dakle, da se pridržavamo tih pretpostavki. U redu?

21 Ako pođemo od tih pretpostavki, ostaje 60% izbornog tela, odnosno to
22 čini 60% izbornog tela koje bi glasalo za nezavisnost; to znači 39 plus 21.
23 Slažete se, je l' tako, da bi to bilo valjan zaključak, ako pođemo od onih
24 pretpostavki koje sam na početku izneo?

25 SVEDOK: Ne, časni Sude. To je samo pravo koje su imali Muslimani i

26

27

28

29

30

1 Hrvati. A ja Vas pitam da li Vi znate procent kol'ko iskoristi građana pravo kad
2 izlaze na izbore? Na prvim izborima 1990. godine - Pa ne iskoriste svi pravo. U
3 Americi izaberu predsjednika sa 38% glasova.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali ja govorim o referendumu. Da li
5 znate koliki je postotak građana glasao u referendumu?

6 SVEDOK: Znam, 64%.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] 64%. Da li Vam je poznato, pošto je bilo
8 informacija da su Srbi bojkotovali taj referendum, da li znate tačno koliki deo
9 od tih 64% su bili Muslimani, koji deo su činili Hrvati, a koji deo su činili
10 Srbi?

11 SVEDOK: Tačno niko ne zna, ali se zna da su Hrvati u najvećem broju
12 izašli na referendum. Kod Muslimana taj broj je bio značajan, ali nisu svi, čak
13 je bilo poslanika u Parlamentu Bosne i Hercegovine koji nisu bili za
14 nezavisnost.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvinite. Da li, Vi ste rekli: "Znamo da
16 je većina Hrvata izašla na referendum." Na osnovu čega to znamo?

17 SVEDOK: Na osnovu organizacije koju sam ja proveo kao predsjednik. Mi
18 imamo veliki broj zaposlenih u Njemačkoj. Onda smo organizirali specijalne
19 autobuse koji su ih dovodili u zemlju da glasaju. I imamo procenete u pojedinim
20 hrvatskim općinama koliko je ljudi izašlo na referendum. Recimo Grude, gdje je
21 Mate Boban živio, 99% je izašlo na referendum.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Moguće je da se radi o problemu
2 jezičkom. Da li bi neko, molim Vas, mogao da mi objasni u ovom trenutku šta to
3 tačno znači, u ovom kontekstu reč "turn out"?

4 G. STEWART: [simultani prevod] Pa to je onih ljudi koji su izašli na
5 glasanje.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li to to znači, dakle da su Hrvati
7 oni koji su izašli na glasanje?

8 SVEDOK: Da.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li to onda znači, Vi to hoćete da
10 kažete, da je većina Hrvata i većina Muslimana da su oni glasali?

11 SVEDOK: Da.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Ako nemate tačne podatke, šta bi
13 bio taj procenat na osnovu onoga što ste Vi saznali? Koji bi to bio procenat? Da
14 li bi to bilo iznad 90% Muslimana i Hrvata?

15 SVEDOK: Za Hrvate je sigurno preko 90%, a za Muslimane nisam siguran.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. A da li su Hrvati, koliko je
17 Vama poznato, glasali za nezavisnost?

18 SVEDOK: Da.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Da li su Muslimani glasali za
20 nezavisnost?

21 SVEDOK: On... ono... većina kojih je izašla glasala je za nezavisnost.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je ono što ste rekli, onih 63,8 i
23 0,2. U redu. Idemo onda otpočетка.

24

25

26

27

28

29

30

1 Imamo, dakle, izbornu telo koje je 100%. Je li tako?
2 SVEDOK: Da.
3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Od tih 100%, 39% su Muslimani, je li se
4 slažete?
5 SVEDOK: Da.
6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imamo 21% Hrvata?
7 SVEDOK: Da.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hajde sada da pretpostavimo sledeće: da
9 je bar 90%, - Vi ste rekli za Hrvate da je to bio i veći procenat, a za
10 Muslimane niste sasvim sigurni - ali ako recimo pretpostavimo da je 90%
11 Muslimana i Hrvata koji su imali pravo da glasaju, da su oni glasali, da li bi
12 ta pretpostavka bila korektna? U svakom slučaju ne manji broj.
13 SVEDOK: Nisam siguran za Muslimane 90%, ali može da se uzme eto i tako.
14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imate li bilo kakvih podataka o tome
15 koji je bio procenat Muslimana koji su imali pravo da glasaju - glasalo?
16 SVEDOK: Nemam. Bio je veliki procenat Muslimana, to smo rekli, 39%, koji
17 su imali pravo.
18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Idemo onda, radimo sa ovom
19 pretpostavkom od 90%. Dakle, sada imamo 60% muslimanskih i Hrvatskih glasača, od
20 kojih 90% izlazi na glasanje. To znači da 54% je izašlo na glasanje.
21 SVEDOK: Da.
22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste rekli, zatim, da je 64% ljudi
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 glasalo za nezavisnost. Je li tako?

2 SVEDOK: Da.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To znači da je potrebno još 10 glasača
4 iz drugih grupa, dakle Srba, Jugoslovena ili drugih, koji su morali glasati za
5 nezavisnost?

6 SVEDOK: Oni su htjeli da glasaju, nisu morali. Niko nije morô.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne govorim o tome da li su oni morali da
8 glasaju. Potrebno je da imate još 10 od 100 glasača da biste dobili taj
9 rezultat. To bi značilo da su oni Srbi i drugi. Koliki procent izbornog tela su
10 činili Srbi?

11 SVEDOK: Slično kao i Hrvati, 31% u stanovništvu, a 32% u izbornom
12 tijelu, jer su manje djece imali, znate, kao i Hrvati.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. To znači da oni koji su preostali,
14 oni bi, trebalo bi dodati 10% od onih 100% da bi se dobio taj rezultat.

15 Gospodine Stewart, samo da Vas pitam da li možete da sledite moj tok
16 analize u ovom trenutku? Da li se slažete?

17 G. STEWART: [simultani prevod] Da, ja se slažem sa vašom računicom,
18 naravno. S tim što polazim od pretpostavke-

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Slaba tačka ovde je to što mi
20 zapravo baratamo sa pretpostavkama, a ne utvrđenim činjenicama, osim ako nemamo
21 te detaljne podatke. No pod tom pretpostavkom - s tim što je neizvesno koliko je
22 Srba, a koliko drugih - može se, ako bismo takođe pošli od pretpostavke da je

23

24

25

26

27

28

29

30

1 većina, da je tih 10% većinom zastupali, bili Srbi. Moguće je, naravno, da je
2 bilo i drugih koji su bili u većem broju u tih 10%, međutim ukoliko nije tako,
3 tada bi to značilo da je otprilike jedna trećina srpskog izbornog tela bilo za
4 nezavisnost, odnosno da su glasali za nezavisnost.

5 Dakle, imamo nekoliko slabih mesta ovde. Prvo je to da ne znamo tačno
6 koliki je procenat izašao na glasanje, što je vitalni deo informacije, jer ako
7 se ukupno radilo ne o 90, nego 98%, onda, naravno, potreban broj glasova ne-
8 Hrvata i ne-Muslimana bi bio daleko manji, znači 2%, što je otprilike 10%
9 srpskog, odnosno izbornog tela kojeg predstavljaju Srbi i drugi.

10 Prema tome, relativno je jednostavno izvesti tu računicu, ali takođe je
11 bitno utvrditi koliko su te informacije od vitalnog značaja: a to je informacija
12 koliko je Muslimana izašlo na glasanje i koliko je Hrvata izašlo na glasanje,
13 jer tada bismo znali koliki je još potreban bio broj onih koji su glasali za
14 nezavisnost da bi se dobio ovaj rezultat od 60% /u engleskom transkriptu:
15 „64%“/.

16 Ako je to, dakle, opšte priznato, onda nam samo preostaje pitanje da li
17 imamo te podatke na raspolaganju i da li nam to može neko ovde ponuditi, bilo
18 Tužilaštvo ili iz nekog drugog izvora, kako bismo potvrdili validnost ovoga što
19 nam je rekao svedok.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala časni sudija na tome što ste rekli.
21 Ja sam razumeo analizu Vašu, polazeći od ovih pretpostavki. To je kao jedno
22 pile, jedno prase, imate ćevape od prasetine. No, mislim da bi trebalo dobiti te

23
24
25
26
27
28
29
30

1 podatke iz nekog drugog izvora, tačne podatke.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali bar smo razjasnili to pitanje.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja bih predložio, pošto smo
4 kasno počeli, da napravimo prvu pauzu u vreme kad se normalno pravi pauza, a da
5 onda nastavimo normalno s radom.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne. Mislim da je bolje da malo to
7 odložimo.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, časni Sude, ako Vam to nije nezgodno,
9 ja bih voleo da je pauza sada, jer sam se dogovorio sa članovima moje ekipe da
10 se čujemo u određeno vreme kako bi im dao instrukcije, pa pošto smo završili s
11 ovim delom, ovo je zgodan trenutak da se napravi pauza.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. U tom slučaju napravićemo pauzu
13 i nastaviti sa radom u pet do jedanaest.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam, časni sudija.

15 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

16 ... Početak pauze u 10.28h

17 ... Sednica nastavljena u 11.00h

18 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

19 Izvolite sjesti.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dva praktična pitanja. Vijeće će
21 zatražiti od svjedoka da pošalje bilo kakve zabilješke o sastancima, ukoliko ih
22 još uvijek ima u Sarajevu. Ja bih tome dodao odmah da ne treba imati velika

23

24

25

26

27

28

29

30

1 očekivanja u vezi sa značajem i relevantnosti tih dodatnih dokumenata, međutim
2 ukoliko se to pokaže, može se kasnije podnijeti zahtjev i vidjeti kakav je
3 značaj tog materijala i šta se s tim može uraditi. U ovom trenutku Vijeće će
4 samo tražiti od svjedoka da dostavi taj materijal kako bi Odbrana imala
5 mogućnost da ga pogleda.

6 Drugo pitanje, vrlo praktično, imamo mogućnost da u petak, 22. aprila,
7 poslijepodnevnu sjednicu prebacimo na jutarnju, a često se to smatra vrlo
8 dragocjenom promjenom u rasporedu. Prošle sedmice smo mijenjali i mislim da bi
9 bilo zgodno da i posljednji dan u sedmici promijenimo sa poslijepodnevne na
10 jutarnju. Sudije nemaju nikakvih problema s tim. Htio bih da čujem šta misle
11 strane o tome.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Mi nemamo nikakvih problema.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Ni mi, časni Sude. Hvala Vam.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda, ukoliko ne bude problema sa
15 prevođenjem, Vijeće će zatražiti od Tajništva da provjeri da li možemo
16 poslijepodnevnu sjednicu prebaciti na jutarnju; 22. aprila.

17 G. STEWART: [simultani prevod] Kad sam rekao nemam ništa protiv, hoću da
18 kažem da mi nismo čak ni znali da smo poslijepodnevna sjednica. I ako mogu da
19 iskoristim priliku da pitam da li smo mi poslijepodne sljedeće sedmice?

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ponedjeljak, 18. aprila smo ujutro,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Dakle, Vi se ne slažete da je to bilo gledište na primer doktora
2 Karadžića? Pokušavam samo da bude jasno da li se Vi ne slažete da je to bio stav
3 doktora Karadžića ili se ne slažete da je to bila činjenica?

4 O: Ja se ne slažem da su nesrpski narodi srušili Jugoslaviju.
5 Jugoslaviju su srušili upravo Srbi zbog uvođenja nedemokratskih metoda i
6 nepoštivanja Ustava iz 1974. godine.

7 A gospodin Karadžić i gospodin Krajišnik su zastupali upravo takvu
8 srpsku politiku koja je izazvala reakcije nesrpskih naroda.

9 P: Gospodine Kljuić, zastanite za trenutak.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja sam zadovoljan sa ovim
11 neću insistirati na pravljenu ove razlike.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je to potpuno beskorisno. Ja
13 nisam postavio nikakvo pitanje u vezi s tim. Mislim da pređete na drugu temu.
14 Vijeće nema ništa protiv toga.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala lijepo.

16 P: Postaviću samo pitanje na ovaj način: riječ "izdajice", gospodine
17 Kljuić, to je teška riječ, ali je često korištena u politici od strane
18 političara, stranaka, članova stranaka, predstavnika, ljudi koji su imali
19 različite stavove o važnim pitanjima. Je li tako?

20 O: Jeste, ali to je i u povijesti srpske političke scene. Kad su
21 izgubili boj na Kosovu, onda su pronašli da je Branković izdao, inače bi oni

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pobijedili. Tako da i ta riječ ima bogatu tradiciju na Balkanu, a posebno kod
2 Srba.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, ovo je jedno slično
4 pitanje. Ako neko koristi riječ izdajica, to naravno zavisi od konteksta. Vijeće
5 smatra da je u poziciji da može barem da dâ neki značaj, vidi relativnu
6 vrijednost i mislim da nije potrebno bilo šta dalje o tome raspravljati.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, ja nisam predlagao da dalje
8 insistiram na ovom pitanju za svjedoka, ali hvala Vam za Vašu korisnu napomenu,
9 časni Sude.

10 P: Gospodine Kljuić, na sljedećoj stranici istog transkripta, stranica
11 6107, Vi pominjete gospodina Simovića. U redu 3 rekli ste: "Nakon ratnog ishoda
12 za SDS na početku agresije..." I Vi govorite ustvari o oktobru 1991. ovde, je li
13 tako?

14 O: Ne vidi se kontekst upotrebe riječi "agresija". Agresija na Hrvatsku
15 je bila 1991., a na Bosnu i Hercegovinu 1992. Ako je riječ o Bosni i
16 Hercegovini, onda to nije u tom terminu.

17 P: Gospodine Kljuić, ovo ste Vi svjedočili. Ako ne znate, ako ne možete
18 da to procijenite na osnovu šireg konteksta, Vi to možete reći. Ako ne možete,
19 ne možete. Ali Vi ovde govorite, ratno prebrojavanje u skupštini Bosne i
20 Hercegovine u oktobru 1991. godine. O tome govorite, je li tako?

21 O: Dajte mi, dajte mi, cijelu rečenicu, molim Vas.

22 P: Ne, ja ću ići dalje, gospodine Kljuić, i povući ću ovo pitanje.

23
24
25
26
27
28
29
30

1   Rekli ste da je gospodin Simović ostao u Sarajevu nakon što je rat
2 počeo. Da li je tačno da je on bio član Ustavnog suda, a sada je član Ustavnog
3 suda Republike Srpske, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine? Je li tako?

4   O: U doba kada je započela agresija na Bosnu i Hercegovinu i kad je on
5 ostao u Sarajevu, on je bio potpredsjednik Vlade Republike Bosne i Hercegovine.
6 Nakon tri, četiri mjeseca od početka agresije i on je napustio Sarajevo.

7   Kasnije je obavljao dužnosti u okviru Republike Srpske, bilo da je bio
8 član Ustavnog suda ili profesor na fakultetu, a danas je član Ustavnog suda
9 Bosne i Hercegovine.

10   P: Da li je on kasnije otišao iz Sarajeva?

11   O: Jeste, rekao sam. U početku agresije je bio i to kao potpredsjednik
12 vlade, a nakon izvjesnog vremena, možda tri, četiri, pet mjeseci je otišao.

13   P: Da li znate zašto je otišao?

14   O: Ne znam.

15   P: Da li ste znali u to vrijeme, za akademika po imenu gospodin Ekmečić?

16   O: Kako da ne. Znao sam.

17   P: Da li je on ostao u Sarajevu i da li su ga muslimansko-hrvatske snage
18 uhapsile?

19   O: Jeste. On je ostao u Sarajevu jedno vrijeme. Bio je hapšen.

20   P: Da li je bio u zatvoru?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: To ne znam, ali znam da je imao neprilika i da je Vlada nastojala da
2 ga zaštititi, a kasnije je otišao u Beograd.

3 P: Da li znate da je on bio maltretiran u zatvoru?

4 O: Ne znam, al' mogu pretpostavit' da je bio maltretiran.

5 P: Isto vrijedi za gospodina Slavka Lijeveca?

6 O: Leovca, vjerovatno. Vjerovatno Leovca.

7 P: Mislio sam Leovac, nisam izgovorio.

8 O: Poznavao sam i profesora Leovca i mislim da je imao istu sudbinu kao
9 i Ekmečić.

10 P: A isto vredi i za gospodina Svetozara Koljevića i gospodina Borisava
11 Starovića?

12 O: Ja mislim da za njih dvojicu to ne vrijedi. Svetozara Ćorovića...
13 Koljevića sam dobro poznavao i čak sam ga vrij... za... za vrijeme rata jednom
14 sreo na ulici, a Boriša Starović je bio moj školski drug iz klasične gimnazije,
15 doktor Boriša Starović.

16 P: Da li ste znali profesora Najdanovića?

17 O: Nažalost nisam poznavao doktora Najdanovića.

18 P: Da li ste čuli za njega?

19 O: Jesam. I čuo sam da je u... nastradao, ubijen, otet, to ne mogu reći,
20 ali da je nestao i da ni do dana današnjega nije pronađen.

21 P: Svi ljudi koje sam pomenuo bili su ugledni Srbi u Sarajevu u vrijeme
22 kada je počeo sukob. Je li tako?

23 O: Da. Možemo se složiti da je većina bila ugledna.

24 P: A veliki dio uglednih Srba u Sarajevu je bio uhapšen i zatvoren i
25 maltretiran u vrijeme kada je izbio sukob. Je li tako?

26

27

28

29

30

1 O: Da je u... u gradu vladao kaos, to je tačno. Neki od tih su bili
2 prononsirani neprijatelji ideje o Bosni i Hercegovini. Tu mislim na profesore
3 Ekmečića i Leovca. I da je bilo nekontroliranih grupa koje su bez direktive
4 Vlade činile zlo, to je istina. Ali to nije bio politički kurs i što je
5 najvažnije svi građani Sarajeva su u to doba bili jako ugroženi, jer nisu imali
6 vode, struje, hrane, plina i tako dalje.

7 P: Gospodine Kljuić, sada želim da se pozabavimo presretnutim razgovorom
8 koji je razmatran na stranici 6149, 27. septembra prošle godine; a to je
9 tabulator 31472. Mislim da je to sada dokazni predmet.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je dokazni predmet Tužilaštva 292,
11 identifikacioni broj 31472. Izvolite, nastavite.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ako će svjedoku biti
13 postavljena pitanja tog konkretnog presretnutog razgovora, može li mu se
14 dostaviti kopija?

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zavisi od pitanja. Ukoliko budemo morali
16 detaljnije pogledati taj presretnuti razgovor, onda će gospodin Stewart
17 prezentirati transkript.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Da, svakako. Ja ću učiniti sve što je fer
19 prema svjedoku. Vijeće će me uputiti u vezi s tim.

20 P: Gospodine Kljuić, ne znam koliko se dobro sjećate ovoga, ali je riječ
21 o transkriptu telefonskog razgovora između gospodina Momčila Mandića i gospodina
22 Krajišnika do kojeg je došlo 26. juna 1992. godine, prema ovom zapisu.

23 I da bih Vas podsjetio, na stranici 6158 transkripta od 27. septembra,
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1   gospodin Harmon Vam je postavio pitanje da li Vam je pušten taj presretnuti
2   razgovor. "Gospodine Kljuić, ja sam Vam ovaj razgovor pustio u kontekstu Vašeg
3   prethodnog svjedočenja, kada smo se bavili stavovima gospodina Karadžića,
4   gospodina Krajišnika i drugih u odnosu na ne-Srbe i one koji nisu pristalice
5   planova SDS-a. Mogu li dobiti Vaš komentar i zapažanja u vezi sa ovim
6   presretnutim razgovorom?"

7   Vaš odgovor je bio: "U ovom razgovoru vidimo drastične kvalifikacije
8   koje su davali ljudima koji nisu bili na njihovoj liniji, iako postoji jedna
9   greška u identifikaciji Filipa Vukovića. Tačno je da je on komunista, ali on
10   nije Srbin. On je Hrvat.

11   Vidimo da oni šalju žene i djecu nama, što je još jedan rezultat
12   etničkog čišćenja, ali također vidimo da je gospodin Krajišnik učestvovao u
13   mnogim problemima počev od razmjene Muslimana, jer ta osoba Karamedović /u
14   engleskom transkriptu: „Karamehmedović“/ je poslat u Sarajevo i razmijenjen je
15   za neke ljude koji su traženi iz Sarajeva."

16   Gospodine Kljuić, da li znate ko je gospodin Kerim Karamehmedović?

17   O: Ne znam.

18   P: Ako Vam kažem da je on bivši kolega gospodina Krajišnika kojeg je
19   uhapsila Vojska Republike Srpske, Vi ne biste imali ništa, ne biste znali ništa
20   što bi protivrečilo ovoj tvrdnji?

21   O: Ništa.

22   P: Dakle, ako bi Vam bilo rečeno da je riječ o ličnom apelu gospodinu
23   Krajišniku da se uključi u obezbjeđivanje puštanja na slobodu jednog od njegovih
24   bivših kolega, Vi ponovo ne biste znali ništa što bi protivrečilo ovoj tvrdnji?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne bi, osim da neko ima moć da kolegu pusti, a nekog drugog ko nije
2 kolega, možda ne pusti.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, svjedok možda treba da vidi
4 kopiju ovog transkripta.

5 P: U ovom dokumentu prvo pominjanje gospodina Karamehmedovića - da li
6 vidite gdje se prvi put pominje njegovo ime?

7 O: Da.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, u transkriptu to je stranica
9 6159, red 22.

10 A onda deset redova odatle se pominje 400 zatvorenika. Da li vidite to?

11 O: Vidim gdje se pominje Karamehmedović.

12 P: Da, mislio sam da ste to našli, ali ako idete dalje 10 ili 12 redova,
13 trebalo bi da vidite da se pominje...

14 Da li vidite, Momčilo Mandić kaže: "Imam 400."

15 Da li vidite to?

16 O: Da.

17 P: A onda gospodin Krajišnik kaže: "Ko kritikuje?" a gospodin Mandić
18 kaže: "Taj Filip Vuković, član omladinske organizacije, Srbin. On kaže očistite
19 to, oni su..."

20 Gospodin Krajišnik: "Filip Vuković?"

21 Gospodin Mandić: "Da."

22 Gospodin Krajišnik: "Šta on hoće?"

23 Gospodin Mandić: "On je predsjednik Komisije za razmjenu."

24 Gospodin Krajišnik: "Njihove komisije?"

25

26

27

28

29

30

1   Gospodin Mandić: "Da."

2   Gospodin Krajišnik: "I šta on hoće?"

3   Gospodin Mandić: "Ratne zatvorenike. Teško da su zainteresovani za
4 ljude, oni su zainteresovani za municiju, za hranu, a ne da puste žene i djecu
5 da odu u Vrbanju. To su njihovi vlastiti ljudi. Oni kažu da je to etničko
6 čišćenje šta radimo."

7   Gospodine Kljuić, da li Vi znate bilo šta više o ovom konkretnom
8 pitanju, o tome da su žene i djeca odlazili u Vrbanju, pored ovog što možemo
9 pročitati ovdje u ovom transkriptu?

10   O: U posebno teškom položaju od svih dijelova grada Sarajeva bila je
11 Grbavica, koja je odsječena preko mostova od glavnine grada. Grbavica je bila
12 multinacionalno naselje, ali je bila vrlo blizu brdima koje je Vojske Republike
13 Srpske odmah stavila pod kontrolu još putem Jugoslavenske armije. Bilo je
14 primjera da su familije razdvojene na Grbavici i u Sarajevu i mnogi su nastojali
15 što prije preći u grad.

16   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuić...

17   G. STEWART: [simultani prevod] Hvala časni Sude.

18   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] ... pitanje je bilo da li Vi imate bilo
19 kakva konkretna saznanja o ovom događaju, a to je da su žene i djeca poslali u
20 Vrbanju? Nije Vam postavljeno pitanje o kontekstu tih događaja, već da li Vi
21 imate neka konkretna saznanja o ovom događaju.

22   SVEDOK: Vrbanja je jedan most koji je dijelio zaraćene strane i na tom
23 mostu su se vršile razmjene. Ja ne znam detalje, ali znam da su mnogi ljudi iz
24 Sarajeva odlazili na srpsku teritoriju preko Vrbanje i sa srpske teritorije

25

26

27

28

29

30

1 dolazili u grad i da su to, uz dogovore pojedinaca, radile i zvanične komisije
2 koje su vršile razmjenu i oslobađanje zarobljenika, a najčešće, obično
3 građanstva; dakle ne vojnih snaga, nego građana.

4 G. STEWART: [simultani prevod]

5 P: Gospodine Kljuić, da li možemo da pretpostavimo, bez obzira na ovo
6 što ste sad rekli, da Vi ne znate ništa o ovom konkretnom pitanju koje se ovdje
7 pominje, o ženama i djeci koji su išli u Vrbanju?

8 O: Ne znam ni o ovim ženama, ni o Karamehmedoviću ništa konkretno.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, na osnovu teksta ovog
10 presretnutog telefonskog razgovora čovjek se može pitati da li je riječ o jednom
11 konkretnom incidentu ili je riječ o nekom razvoju događaja. Jer ovo pominjanje
12 žena i djece bi moglo biti pominjanje prakse razvoja, a ne nekog konkretnog
13 događaja.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Ja shvatam komentar uvaženog suca.

15 P: Vi ste tokom Vašeg svjedočenja rekli, ja nemam konkretnu referencu za
16 to, ali sumnjam da bi ste Vi to sad osporavali. Vi ste rekli da Hrvati nisu
17 podržavali to da Bosna ostane u Jugoslaviji, jer bi to značilo ostati dio velike
18 Srbije. To je tačno prenesen Vaš stav, je li tako?

19 O: Da.

20 P: A zašto su Hrvati bili zabrinuti ako bi ostali dio velike Srbije?
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Pa, oni su bili drugorazredni u pravoj Jugoslaviji - i onoj
2 rojalističkoj za vrijeme dinastije Karađorđevića, i ovoj komunističkoj. A sad,
3 ako bi ostali u velikoj Srbiji imali bi položaj Hrvata u današnjoj Vojvodini
4 koji čak nemaju pravo ni da imaju novine, ni radio na svom jeziku.

5 P: A zabrinutost bosanskih Srba je bila to da bi bili manjina u Bosni i
6 Hercegovini, zar ne?

7 O: Prvo, to nije istina. Ne bi bio niko manjina, nego bi bili
8 ravnopravni. Jer mi Hrvati bi mogli biti manjina. Međutim, ja sam bio tvorac
9 jednog dokumenta koji bi osigurao ustavna prava svih naroda i vidite, u ovim
10 papirima što sam Vam jučer dostavio, imate moje pismo predsjedniku Tuđmanu, gdje
11 se kaže o uvođenju doma naroda -

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuić, zaustaviću Vas na
13 trenutak.

14 Gospodine Stewart, čuli smo brojna svedočenja o tome ko bi bio manjina i
15 u kakvim okolnostima i naravno šta to predstavlja. Šta znači biti manjina
16 razlikuje se s obzirom na tačku gledišta koje čovek zauzme. Dakle, da li bi to
17 značilo biti manjina s obzirom na apsolutnu većinu drugih, ili pak manjina s
18 obzirom na koaliciju drugih, a da pri tom niko ne bi imao apsolutnu većinu i
19 sada tražiti da svedok sada ponovo objašnjava da bosanski Srbi ne bi bili
20 manjina, ja bih to mogao napamet da Vam ispričam, bez čak gledanja u svoje
21 papire.

22 G. STEWART: [simultani prevod] Pa ja nisam ni hteo da mi on to objasni.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Nije u tome stvar. Neka od ovih pitanja su vrlo jednostavna pitanja i svedok je
2 samo odgovorio na moje pitanje, a ja ću nastaviti i vrlo rado ću se okrenuti od
3 ove konkretne teme, odnosno ovog pitanja.

4 P: Gospodine Kljuić, hteo bih sada da Vam dam jednu od stavki ili
5 dokumenata koje ste Vi ranije već podneli Raspravnom veću, dakle ne iz ove grupe
6 koja je stigla juče. Radi se o dokumentu 14.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je D14 /u engleskom transkriptu:
8 „D40“/, a gospođa sekretar očekuje da dobije primerak.

9 G. HARMON: [simultani prevod] Pa mi možemo dati primerak toga.

10 G. STEWART: [simultani prevod] To je onaj isti dokument koji smo juče
11 gledali.

12 P: Hteo sam samo da Vas pitam, pri kraju ovih navoda ovde, prije ovog
13 opisa kojeg Vi dajete o tom sastanku iz septembra 1991. godine, Vi kažete, to je
14 otprilike četiri paragrafa od kraja: "Dva dana nakon tih neuspelih pregovora
15 otišao sam da vidim Tuđmana u Zagreb. Kada smo razmenili informacije o
16 situaciji, rekao sam mu o razgovorima sa vođama SDS-a. Njemu je bilo drago što
17 sam održao sastanak na nivou rukovodstava HDZ-a i SDS-a, ali kada sam mu rekao o
18 ishodu tih razgovora on se zamislio..." i tako dalje.

19 Gospodine Kljuić, da li ste Vi vodili beleške, bilo prilikom tog susreta
20 sa gospodinom Tuđmanom, dakle beleške o tom razgovoru, bilo tokom samog
21 razgovora ili nakon njega?

22 PREVODILAC: Prevodilac napominje da nema original pred sobom.

23 O: Ja nisam nikada vodio bilješke sa svojim razgovorima sa predsjednikom
24
25
26
27
28
29
30

1 Tuđmanom, ali ogroman broj tih razgovora je sniman i oni su prije dva mjeseca
2 objavljeni u dvije knjige u izdanju splitskog *Ferala*, u kojem su detaljno
3 predočeni svi dokumenti koje je predsjednik Tuđman imao o Bosni i sa
4 predstavnicima Hrvata iz Bosne, kao i drugih.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuić, samo da razjasnimo to.
6 Tokom tog sastanka sa gospodinom Tuđmanom Vi niste vodili beleške?

7 SVEDOK: Nisam.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidimo da ste napisali u ovom dokumentu,
9 dakle, da li je to bio prvi put da ste Vi zapisali o onome što je bilo govoreno
10 na tom sastanku ili je bilo nekih ranijih zabeleški?

11 SVEDOK: Ne. Ovo je jedino što sam, jer je cijeli sastanak bio motiviran
12 nalogom gospodina Tuđmana.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. To je sasvim jasan odgovor.
14 Dakle, niste vodili nikakve druge beleške.

15 Izvolite, gospodine Stewart.

16 G. STEWART: [simultani prevod]

17 P: Kada ste pre nekoliko trenutaka rekli da je ogroman broj tih
18 razgovora bio sniman, "ti razgovori", da li tu uključujete i svoj susret o kojem
19 smo upravo govorili sa gospodinom Tuđmanom?

20 O: Pošto sam nedavno dobio knjige i čitam ih vrlo teško, nisam još
21 utvrdio da li je taj detalj zabilježen u toj knjizi. Ali neki drugi sastanci
22 koji su vremenski prije toga su već zabilježeni i mislim da su stenogrami dati
23 kronološkim redom.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Samo pokušavam da razumem o čemu Vi to govorite. Vi ste pomenuli "te
2 razgovore" i to je bilo vrlo uopšteno. Rekli ste da su ti razgovori snimljeni i
3 objavljeni, da ga je splitski *Feral* objavio u knjizi. O kojim to razgovorima,
4 kojim vrstama razgovora je reč, koji su bili snimani, odnosno za koje postoje ti
5 stenogrami koje je, izgleda, objavio splitski *Feral*?

6 O: To je ogroman materijal od nekoliko stotina razgovora raznim
7 prigodama. Uglavnom problematika je bosanski Hrvati i Bosna i Hercegovina,
8 bosanska... bosanski Hrvati i Jugoslavija i pojedinačni razgovori predsjednika
9 Tuđmana od mene, kao prvog Hrvata, predsjednik HDZ-a, do svih ovih kasnijih koji
10 su bili, do razgovora sa Bobanom, Prlićem. U svim tim razgovorima sudjelovao je
11 ministar Šušak i tako dalje. Knjige su obimne i, ovaj... zahtijevaju mnogo
12 istraživačkog rada. Ja sam zasad pronašao određene tekstove u kojima sam se ja
13 sukobljavao sa Zagrebom u toj politici prema Bosni i Hercegovini.

14 P: U redu. Dakle, Vaš razgovor ili razgovori sa gospodinom Tuđmanom
15 spadaju u te javne razgovore, je li tako?

16 O: Da, većina, koja je tamo ev...evidentirana. Ja ne znam sve. To je
17 jako ogroman materijal. To treba proučiti. Ali stenogrami su vrlo značajni jer
18 se i njih... iz njih mogu vidjeti stavovi određenih ličnosti iz tog vremena.

19 P: Kako se zove ta knjiga? To je knjiga, je li, koju je objavio *Feral*
20 *Tribune*?

21 O: Da. Knjige se zovu "Stenogrami o podjeli Bosne" i tako, mislim. To je
22 jednostavno, Vaš činovnik to u Sarajevu može da dobije i da Vam pošalje i mislim
23 da bi trebalo da pročitaju svi tu knjigu, dvije knjige.

24 P: Pa, siguran sam da će on ili ona to učiniti kad budem saznao o kome
25
26
27
28
29
30

1 se radi. Ja bih sada zamolio da pogledamo dokument 15.

2 G. STEWART: [simultani prevod] To je iz one prve zbirke dokumenata koje
3 je gospodin Kljuić dao na uvid ovom Raspravnom veću.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pretpostavljam da želite da se tom broju
5 15 dodeli dokazni broj.

6 Čini mi se da će to biti broj D41 i to je sad upravo potvrdila gospođa
7 sekretar.

8 G. STEWART: [simultani prevod]

9 P: Osim tog broja u uglu, broj 15, koji nije bitan, radi se o dokumentu
10 koji je otkucan i to je nešto što ste Vi napisali, je li tako gospodine Kljuić?

11 O: Da.

12 P: Možete li nam reći kada ste to napisali?

13 O: Pa to sam pisao dijelom kad se to događalo, a onda sam sve to
14 pretvorio u jedan tekst koji je dobio konačnu formu i koji će biti tako
15 objavljen u knjizi.

16 P: I on se dobrim delom odnosi na ono što se naziva istorijskim
17 dogovorom ili sporazumom?

18 O: Da.

19 P: Možete li nam u najkraćim crtama dati svoj rezime tog istorijskog
20 dogovora, odnosno sporazuma?

21 O: Vidite, promjene ustavnog ustrojstva Bosne i Hercegovine i prelazak
22 sa totalitarnog na demokratski režim trebalo je da se odvijaju na dva nivoa.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Jedan je kako ustrojiti jugoslavensku zajednicu, a drugi kako ustrojiti
2 Bosnu i Hercegovinu. I naravno, sve je to trebalo da se odvija u institucijama
3 sistema.

4 Međutim, to nije išlo lako zbog ekstremnih zas... zahtjeva Slobodana
5 Miloševića i neuvažavanja Ustava iz 1974. i principa nacionalne ravnopravnosti.
6 Ostavimo sad taj problem na razini Jugoslavije. Razmatramo problem u Bosni i
7 Hercegovini.

8 Umjesto da se inzistira da se u parlamentu Bosne i Hercegovine vodi
9 diskusija i usaglašavanje o budućnosti države, prišlo se jednom triku da se
10 Muslimani, danas Bošnjaci, izvedu iz institucija sistema i napravi separadni
11 ugovor između Srba i Muslimana čime bi se Hrvati tada doveli pred svršen čin. Ja
12 sam pomno pratio te događaje i te susrete njihove, jer se jedan broj tih
13 sastanaka održavao u uredu profesora Koljevića koji je bio do mog u
14 predsjedništvu i upozoravao sam da taka bila...bilateralni dogovor između Srba i
15 Muslimana značio bi kraj Bosni i Hercegovini. Čak sam jednom sačekao kad su
16 izlazili i rekao: "Gospodo, kad se dogovorite, onda morate doć' kod mene."

17 Glavna politička snaga Muslimana Bošnjaka, bila je partija SDA. Ona nije
18 sudjelovala u tome, nego je sudjelovala jedna mala stranka muslimansko-bošnjačka
19 organizacija i njeni lideri. I išli su oni u Beograd i tako. Pokušavali su da
20 privole Muslimane objašnjavajući da ako se dva najveća naroda u

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 Bosni dogovore, onda neće biti rata. Međutim, do tog sporazuma nije došlo, a
2 zaslužno je mnogo ljudi, jer da je došlo do tog sporazuma onda bi raspad bivše
3 Jugoslavije bio u sasvim drugačijem obliku.

4 P: U ovom dokumentu Vi kažete, to je na kraju prvog pasusa, otprilike
5 pet redaka od kraja Vi kažete: "Alija Izetbegović i ja nikada nismo postali
6 bliski prijatelji, da li delimično zbog toga što smo potpuno različiti, a što je
7 još važnije, možda zbog toga što je u to vreme on već imao planove koji su se
8 već razlikovali od moga."

9 "U to vreme", koji bi to bio datum, ako biste mogli reći? Dakle, šta to
10 znači "u to vreme"?

11 O: To je 1991. godina. Vidite, problem Bosne i Hercegovine -

12 P: 1991. godina, ali koji deo 1991.?

13 O: Drugi dio 1991. godine. Jesen 1991. godine.

14 P: U redu. I Vi kažete: "Ja nisam imao drugog izbora, Izetbegović je
15 podržavao Bosnu i Hercegovinu, ili bar je tako govorio, a Karadžić je otvoreno
16 pretio suverenitetom Bosne i Hercegovine."

17 Kao prvo, "gospodin Izetbegović je podržavao Bosnu i Hercegovinu". Da li
18 pod tim podrazumevate da je podržavao suverenitet Bosne i Hercegovine?

19 O: Da, ali problem Bosne i Hercegovine je sasvim drugačiji. Ja osobno
20 bih tražio građansku državu, ali u Bosni i Hercegovini je nemoguće zapostaviti
21 nacionalnu komponentu.

22 P: Gospodine Kljuić, a gospodin Izetbegović je, ili bar po Vama on je to
23 rekao, prema tome Vi ste u to vreme imali u najmanju ruku veoma jake rezerve

24

25

26

27

28

29

30

1 u pogledu toga da li gospodin Izetbegović i misli to što je govorio.

2 P: Ne, ja nisam imao rezerve. Nisam čak imao ni izgleda nikakvih. Jer
3 Karadžić je bio otvoreno protiv suvereniteta Bosne i Hercegovine, a Izetbegović
4 je htio Bosnu i Hercegovinu, ali u toj relaciji nacionalnog i vjerskog, tu nije
5 bila jasna pozicija. Mislim, ni danas nije pronađeno rješenje za Bosnu, kako da
6 bude građanska država sa zaštitom vjerskih i nacionalnih sloboda. To je jako
7 teško u Bosni zbog odnosa, zbog tradicije, zbog kompliciranosti života. Ali
8 Izetbegović je bio za Bosnu što je jako presudno bilo.

9 P: Vi govorite... a u engleskoj verziji to je na sredini druge stranice
10 otprilike; to je Vaš dokument. Da li vidite u tom dokumentu da se pominje -
11 moguće da je to otprilike negde na trećini te stranice - vidite li cifru
12 600.000? Tu se kaže "600.000 Muslimana /prevod engleskog transkripta: "iz
13 Turske"/".

14 O: Da.

15 P: To je, dakle, samo referentna tačka. E sada, sledeći pasus je nešto
16 što smo čuli možda juče. Juče smo razgovarali o Vašoj superiornosti i gospodinu
17 Karadžiću kao seljanu sa Durmitora. Vi kažete: "„On neće učiniti ništa ako Vi i
18 Vaši Srbi podržavate Bosnu i Hercegovinu." ja sam rekao." Tu Vi govorite doktoru
19 Karadžiću, je li tako?

20 O: Da.

21 P: A zatim kažete: "Kako to da se ti i ja ne slažemo kada naši šefovi
22 imaju isti stav o Bosni i Hercegovini?" Da li su to reči doktora Karadžića ili

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Vaše?

2 O: Da, doktora Karadžića.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, to je tako očigledno
4 u kontekstu ovog razgovora, kako ga ja čitam, jer tu se radi o razgovoru dvojice
5 ljudi i sledeća rečenica: "Znaj Radovane, ja nemam političkog šefa."

6 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja to prihvatam, no kada sam
7 to čitao pre nekoliko trenutaka, nisam video ovu rečenicu koja sledi. Sada mi je
8 jasno da je to tako.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas nastavite.

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: Da li su to njegove tačne reči, kol'ko se Vi sećate?

12 O: Doktora Karadžića?

13 P: Da.

14 O: Jesu.

15 P: A Vi ste ovo zabeležili prvi put koliko dugo nakon tog razgovora?

16 O: Ne mogu Vam to reći, znate zašto? Kada je počela ta priča o
17 historijskom sporazumu, onda sam pravio ovako rečenicu po rečenicu, pa isječke,
18 pa otišli u Beograd, pa se vratili, pa nisu potpisali. Dok nisam kasnije skupio
19 sve to i zaokružio. Ali ako Vas zanima mogu Vam sa sigurnošću potvrditi da je
20 ovo Karadžićeva izjava.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuić, pitanje je glasilo:
22 poslije koliko vremena nakon razgovora ste Vi to zabeležili. Vi ste rekli: "Pa,

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ne znam tačno." To je već odgovor na pitanje. Sledeće pitanje bi možda bilo o
2 tome da li nam možete reći otprilike vremenski okvir, ali pitanje je bilo samo
3 ono.

4 Izvolite, gospodine Stewart, nastavite.

5 G. STEWART: [simultani prevod]

6 P: Zatim se vraćate, dakle u ovoj zabelešci ili već o čemu se radi, Vi
7 se vraćate na razgovor sa Izetbegovićem i kažete: "Njemu je, navodno, bilo
8 ponuđeno da Muslimani ostanu u Jugoslaviji i on bi tada postao predsednik
9 skupštine Jugoslavije."

10 A zatim Vi kažete: "Istina je da bi mogao biti predsednik skupštine, ali
11 to ne bi bila skupština Jugoslavije, već Srbije."

12 "Znači Vi kažete da su Vam oni ponudili da Vaš narod bude...", a zatim
13 se tu pojavljuje jedan znak pitanja, "drugi po veličini u Jugoslaviji".

14 Da li to piše i u Vašoj zabelešci, Vašoj originalnoj zabelešci?

15 O: Da. Taj razgovor piše, pisao je ustvari.

16 P: A zatim se kaže: "A ko je drugi po redu narod u Srbiji danas? To su
17 etnički Albanci. Oni Vam tamo, dakle, nude isti položaj kao i etničkim
18 Albancima, dakle koji oni sada uživaju."

19 A ja kažem, kada ste mu rekli da to ne bi bila skupština Jugoslavije već
20 skupština Srbije, šta ste tačno pod tim mislili?

21 O: Pa jasno je da bi time Muslimani ostali u krnjoj Jugoslaviji u kojoj
22 bi Srbi imali apsolutnu većinu, a Muslimani bili zaista drugi narod u toj

23

24

25

26

27

28

29

30

1 državi, ali ne bi imali parlamentarnu snagu da bilo šta izglasaju.

2 P: Zatim Vi kažete da je gospodin Izetbegović završio taj razgovor
3 rekavši tiho, kao da govori sâm sebi, "Ne, to se neće dogoditi."

4 Da li je to bilo rečeno na takav način tako da bi gospodin Izetbegović
5 znao da ste Vi čuli ono što je on rekao?

6 O: Tačno. I odmahnô rukom.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, nemam više pitanja.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospodine Stewart.

9 Gospodine Harmon, Vi imate reč.

10 G. HARMON: [simultani prevod] Ja nemam dodatnih pitanja, časni Sude.
11 Hvala Vam.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa ja bih imao nekoliko pitanja. Bojim
13 se da sam se loše organizovao.

14 [Pretresno veće i sudski savetnik većaju]

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvinjavam se što sam loše organizovan,
16 jer bih želio da svjedoku pokažem materijal koji trenutno nije kod mene.

17 Predlažem da sada napravimo pauzu. Ja imam možda dva, tri pitanja za
18 Vas, gospodine Kljuić i to bi onda mogao biti kraj Vašeg ispitivanja. Umjesto da
19 sada gubimo uzalud vrijeme, ja bih želio da napravimo pauzu 20 minuta, pa ćemo
20 nastaviti u 12.25h, a strane treba da budu spremne za sljedećeg svjedoka.

21 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

22 ... Početak pauze u 12.04h

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ... Sednica nastavljena u 12.32h

2 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

3 Izvolite sjesti.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuić, imam nekoliko pitanja
5 za Vas. Odnose se na neke presretnute razgovore koje smo čuli.

6 [Ispituje Sudsko veće]

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prvo, vrlo jednostavno pitanje. Da li
8 znate ko je gospodin Milinković?

9 O: Ne znam.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Kratko pitanje, kratak odgovor.
11 Hvala Vam lijepo.

12 Sljedeće: čuli smo presretnuti razgovor između Jovana Tintora i
13 gospodina Krajišnika, 04. aprila 1992. Ja ću pročitati jedan mali dio tog
14 razgovora.

15 Gospodin Tintor je rekao: "Gledaj, pozvao sam te jutros da provjerim ovu
16 stvar, ove ljude iz Slavenskog Broda. Oni me zovu... jebi ga, vojska."

17 Gospodin Krajišnik onda kaže: "Gledaj, Simović i Đoko su otišli tamo i
18 ja sam pozvao predstavnike SDS-a i HDZ-a. Oni će ih primiti. Idi tamo i pokušaj
19 da smiriš situaciju. Ja znam da je njihov potpredsjednik HDZ-a, kako se ono
20 zvao?"

21 Gospodin Tintor kaže: "Uhh..."

22 Gospodin Krajišnik kaže: "Izgleda treća strana pokušava da ovo zamuti, a
23 to ne odgovara ni Muslimanima, ni Hrvatima, ni Srbima da tamo vlada kaos."

24 To je razgovor o događajima do kojih je došlo u Slavanskom Brodu oko 04.
25 aprila 1992. Da li Vi imate bilo kakva lična saznanja o tome šta se tačno desilo
26 u Slavanskom Brodu?

27

28

29

30

1 O: Moram da Vam kažem da je grad Slavonski Brod u Republici Hrvatskoj.
2 Da li se to odnosi na Bosanski Brod koji je u Bosni i Hercegovini?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li biste onda nešto znali šta se
4 desilo u Bosanskom Brodu u tom trenutku?

5 O: U Bosanskom Brodu je bila situacija vrlo teška jer je jedan veliki
6 broj civila i građana bježao u Hrvatsku u kojoj je tada već bio mir. Da li je
7 Jugoslavenska narodna armija htjela da kontrolira most ili nije, ja Vam ne mogu
8 reći, ali tijekom rata u Hrvatskoj, most je djelimično bio onesposobljen.

9 Inače, to je najfrekventnija komunikacija između Hrvatske i Slovenije i
10 južnog dijela bivše Jugoslavije. Ne znam detalje, ali ako je riječ o Posavini,
11 ako je riječ o potpredsjedniku HDZ-a, to je bio Iko /u engleskom transkriptu:
12 «Niko»/ Stanić.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A da li se preko mosta već nije moglo
14 prelaziti 04. aprila 1992. godine?

15 O: Nije se moglo prelaziti tenkovima, kamionima i... i automobilima, ali
16 ja mislim da se pješački moglo prelaziti'.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala na Vašem odgovoru.

18 I na kraju želio bih da se vratimo na Vaše svjedočenje od 29.
19 septembra, stranica 6306. Postavljeno Vam je pitanje u vezi sa telefonskim
20 razgovorom između gospodina Stojića - Ne, ne. Ja sam pogriješio. U to vrijeme
21 gospodin Kvezić /u engleskom transkriptu: «Kvesić»/i gospodin Mandić koji su
22 razgovarali. Pročitaću mali dio toga.

23 O: Da, da. Pardon. Gospodin Kvesić. Kvesić.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, gospodin Branko Kvesić.
2 O: Branko Kvesić, Momo Mandić, Bruno Stojić i ne znam kako je Stanišiću
3 ime. To je taj razgovor njih četvoro. Mićo Stanišić.
4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pročitaću samo jedan dio transkripta
5 razgovora između Kvesića i Mandića, 05. maja 1992.
6 Gospodin Kvesić kaže: "Dakle, Vi ste u redu na Palama, je li tako?"
7 Mandić: "Nismo. Sišli smo u grad."
8 Kvesić: "Da, da. "
9 Mandić: "Sišli smo i očistili Grbavicu."
10 Kvesić: "Je li tako?"
11 Mandić: "Tamo držimo Ilidžu, Dobrinju i Nedžariće, sve do studentskih
12 domova." I tako dalje.
13 Vama su postavljena pitanja o ovom telefonskom razgovoru, postavljena su
14 Vam 29. septembra. Dio Vašeg odgovora na stranici 6306 bio je; rekli ste
15 sljedeće:
16 "Već tada Mandić podnosi izvještaj i kaže da je Grbavica očišćena i da
17 je počinjen veliki zločin na Grbavici koja je inače bila multietničko naselje."
18 I onda to rezimirate i govorite o zauzimanju policijske škole, škole
19 SUP-a na Vracama i onda nastavljate i kažete:
20 "Gusto naseljeno područje. Kada on kaže, kada Mandić kaže da su očistili
21 Grbavicu, to znači da su odveli mnogo ljudi. Neke su pobili, neke su dali u
22 razmjenu, tako da je Grbavica već u tom periodu, u vrijeme kad je došlo do ovog
23
24
25
26
27
28
29
30

1 razgovora, u maju, ustvari već je bila etnički očišćena i on se hvališe o tome
2 Kvesiću."

3 To je bio Vaš odgovor.

4 O: Da.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li imate neka lična saznanja o
6 čišćenju Grbavice?

7 O: Kako da ne. Ja sam posjetio jednu gospođu odmah po oslobađanju
8 Grbavice. Gospođa je bila lektor u novinskoj kući *Oslobođenje* u kojoj sam ja
9 počeo kao novinar da radim; riječ je Maji Fulanović. I tad sam vidio jednu ženu
10 koja je provela četiri godine u sobi i rijetka katolkinja koja je preživjela na
11 Grbavici, zahvaljujući susjedima Srbima.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dozvolite da Vas zaustavim. Ako kažete
13 "nakon oslobođenja Grbavice", možda znate da je ono što je oslobađanje, a ono
14 što je agresija se sa različitih stanovišta različito doživljava.

15 Da li ja shvatam da pod "oslobađanjem" mislite da Grbavica više nije
16 bila pod srpskom kontrolom?

17 O: Da. Ja gledam, ja govorim sa svog stajališta.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas, možete li nam dati datum za
19 to?

20 O: To je odmah po reintegraciji. Reintegracija je negdje početa početkom
21 1996., ne znam tačan datum, ali znam tačno i imam svjedoka s kim sam išao, to je
22 poznati -

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, Vaš odgovor je da je to bilo
24 početkom 1996. Ja bih želio da znam da li Vi imate lična saznanja, ne nešto što
25 je rekonstruisano nakon nekoliko godina. Šta ste Vi vidjeli ili čuli u to

26

27

28

29

30

1 vrijeme za koje kažete da je Grbavica tada bila etnički očišćena?

2 O: Ja, naravno, nemam osobne empirije jer nisam bio tamo, ali mnogi
3 ljudi koji su prebjegli, dolazili su meni; kao akademik Ciglar. To je jedan
4 vrhunski intelektualac, također Hrvat, koji je preživio pod teškim uvjetima i
5 kad je oslobođena Grbavica došao da mi ispriča i da se zahvali. I mnogi drugi
6 ljudi koji su ili bili razmijenjeni ili prebjegli, pričali su o tome kako je na
7 Grbavici.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete li nam reći šta su vam oni tačno
9 rekli, ti koji su razmijenjeni, jedna od tih kategorija?

10 O: Pošto sam se ja zanimao za određene osobe koje sam poznavao i imao
11 sam prijatelje na Grbavici, onda su mi rekli da je pjesnik Jakov Jurišić ubijen,
12 da su mnogi ljudi ubijeni. Ali bilo je i drugih slučajeva, recimo, kada je neko
13 iz Beograda ili iz Srbije došao po nekog pa ga spasio. I takve sam priče čuo,
14 recimo.

15 Ali ja Vam moram reći da postoji mnogo pisanog materijala, očevidaca i
16 onih ljudi koji su iskusili to da bi mogli steći sliku kako je bilo na Grbavici.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ti koji su razmijenjeni, da li su oni
18 bili zatvoreni prije nego što su razmijenjeni? Da li su Vam nešto o tome rekli?

19 O: Neki jesu, neki nisu bili zatvoreni. Krili su se po kućama i tako.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li su to bili civili?

21 O: Sve bili civili. Na Grbavici nije bilo vojnih formacija, ni
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 Teritorijalne obrane Bosne i Hercegovine, ni Armije Bosne i Hercegovine.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Zatim ste rekli da su ljudi ubijani,
3 da su Vam ispričali da su ljudi ubijani. Da li su Vam rekli kako su ubijani?

4 O: Nisu mi mogli, takve informacije nisam imao, ali ekshumacijom
5 pojedinih grobova, pojedinih tijela, najčešće je bilo tupim predmetom ili
6 metkom.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. A i dalje ostaje otvoreno pitanje da
8 li su oni namjerno ubijeni ili su pogođeni metkom...

9 O: Ma ne, molim Vas.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] ...kojim nisu oni bili konkretni cilj.

11 O: Ne mogu da tvrdim, možda postoji i takav, ali to je izuzetak. Ovo je
12 bila kampanja. Pazite, kad gospodin Mandić kaže da je sve očišćeno za mjesec
13 dana, onda možete mislit' kakav je to bio pakao.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jedina stvar koju ja pokušavam da
15 utvrdim je da li pored ovog telefonskog razgovora imate konkretna saznanja o
16 onome što se dešavalo na Grbavici, pored ovih riječi koje su izgovorile osobe
17 koje su učestvovala u ovom telefonskom razgovoru. Hvala Vam lijepo za Vaše
18 odgovore.

19 Da li ima dodatnih pitanja?

20 G. STEWART: [simultani prevod] Ne.

21 G. HARMON: [simultani prevod] Ne.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala lijepo, gospodine Kljuić.

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Ustvari, prvo da se obratim gospodinu Stewartu. U ovom trenutku, s
2 obzirom na zabilješke sa kojima malo izgleda da su tamo - da upotrebim tu riječ
3 - ali Vijeće ima to na umu i takođe imajući na umu ono što se nalazi u 37
4 stranica koje je svjedok dao napismeno i takođe s obzirom na materijal tokom
5 ovog ispitivanja, a nije riječ o ostatku materijala, ne bi se mogao smatrati
6 izuzetno relevantnim.

7   Ali Vijeće sugeriše, ako dobijete materijal - a nadam se da ćete ga
8 dobiti u nakon što ja zamolim svjedoka da nam pošalje taj dodatni materijal -
9 ako se pokaže potreba da se konkretno nama skrene pažnja na neki od tih
10 materijala, onda možete da podnesete pismeni zahtjev za to. Ali to prepuštam
11 Vama da nam se obratite i da nam kažete da li možda mislite da je neki drugi
12 pristup bolji.

13   G. STEWART: [simultani prevod] Govorite o pismenom podnesku u vezi sa,
14 na primjer, pitanjem da li gospodina Kljuića treba dalje unakrsno ispitivati?

15   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja nisam upotrijebio te riječi, ali ako
16 je to Vama na umu, gospodine.

17   G. STEWART: [simultani prevod] Pa to je teško izbjeći. Ja ne mogu sa
18 sigurnošću da Vam kažem bez završetka tog cijelog procesa.

19   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja nisam htio da Vas ohrabrim u tom
20 smislu, ali me ne iznenađuje da Vam je to na umu.

21   G. STEWART: [simultani prevod] Pa naravno da jeste. Ja sam to jasno
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 rekao, jer, uz puno poštovanje, mi ipak moramo da budemo vrlo fleksibilni u
2 odnosu na to, jer jednostavno ne znamo šta može stići.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prema tome, nijedna vrata nisu zatvorena
4 i ako Odbrana smatra da postoji potreba za dodatnim unakrsnim ispitivanjem
5 gospodina Kljuića na osnovu bilo kakvih zabilješki koje su već primljene, ali
6 još nisu prevedene ili bilo kakvih zabilješki koje tek treba da se prime. Mi
7 bismo u vezi s tim željeli da dobijemo Vaš pismeni podnesak.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Naravno, časni Sude.

9 Ali ako mogu samo kratko da pitam, čini se da je došlo do jednog prekida
10 u komunikaciji: da li bi bilo primjereno da Odbrana i Optužba iskoriste ovu
11 mogućnost, mislim da se to i ranije desilo, da naprave neki zajednički upit koji
12 bi uputili gospodinu Kljuiću u vezi s tim?

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ukoliko bude bila bilo kakva potreba
14 za komunikaciju s gospodinom Kljuićem, ja ću sada zamoliti gospodina Kljuića i
15 ako bude bila potreba za bilo kakvom pismenom komunikacijom sa gospodinom
16 Kljuićem, druga strana mora biti o tome obaviještena i Vijeće takođe mora biti
17 obaviješteno u vezi s tim.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam lijepo, ali ja samo sugerišem
19 da ne bi možda bila loša ideja šta god Vijeće bude imalo da kaže, da nakon toga
20 uslijedi i pismena komunikacija kako ne bi došlo do nesporazuma.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuić, ostanite sjediti.

2 Mnogo toga je rečeno o zabilješkama koje su napravljene u to vrijeme,
3 zabilješkama sa sastanaka, zabilješkama koje su uključene u nacrt paragrafa u
4 Vašoj knjizi. Jutros Vi ste konkretno rekli gospodinu Stewartu da još uvijek
5 možda ima nekih zabilješki koje ste Vi napravili na sastancima 1991. i 1992.
6 godine. Također ste rekli da ste voljni da pregledate svoj materijal i da vidite
7 da li tamo još uvijek ima zabilješki. Takođe ste rekli da ste voljni da to
8 pošaljete na Međunarodni sud.

9 Mogu li Vas zamoliti da to učinite? I da li bi bilo moguće to učiniti
10 tokom, recimo, sljedeće sedmice, sljedeće dvije sedmice?

11 SVEDOK: Molim Vas, ja gubim jako mnogo dolazeći ovdje, jer sam savjetnik
12 za vanjsku politiku u Predsjedništvu. Trenutno je situacija jako komplicirana u
13 uredu, jer je smijenjen predsjednik kojem ja pripadam. Međutim, došao sam ovdje
14 iz razloga koje sam ranije naveo, iako sam rekoalescentan /sic/ i obećavam da
15 ću u što razumnijem roku pregledat' sve. Vi ste rekli dva tjedna. Možete
16 očekivati u roku dva tjedna.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo sam htio da utvrdim da li su dvije
18 nedjelje razuman vremenski period. Ako Vi kažete da bi Vam više odgovaralo tri
19 nedjelje, u redu je.

20 SVEDOK: Ako ja nađem, ja ću poslat' za tri dana. Molim Vas, morate i
21 mene shvatit'. To je ogromna jedna soba puna knjiga, papira, novina...

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Da, gospodine Kljuić, mi u
23 cjelosti razumijemo Vaše dnevne obaveze, posebno sada nakon što ste se oporavili

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Da li bi Vijeće zamjerilo ako bih ja
2 ostao par minuta i onda se izvukao što tiše?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Bilo kakvo funkcionalno odsustvo u vezi
4 sa promjenom svjedoka se odobravaju, ali ja svakako cijenim vašu ljubaznost, obe
5 strane.

6 Gospodine Margetts, nema zaštitnih mjera?

7 G. MARGETTS: [simultani prevod] Nema zaštitnih mjera.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda molim poslužitelja da uvede
9 svjedoka.

10 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, imam jedno pitanje koje želim
11 da pokrenem.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li to možete pokrenuti u prisustvu
13 svjedoka ili biste radije u odsustvu svjedoka?

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa mislim da bi bilo bolje u odsustvu
15 svjedoka.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda ćemo zamoliti poslužitelja da
17 sačeka par trenutaka prije nego što uvede svjedoka.

18 Izvolite, gospođo Loukas.

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ja sam ukazala Vijeću da sam primila
20 drugi dodatni materijal u vezi sa ovim svjedokom u 11.30h jutros, *e-mailom*.
21 Prije toga je bila jedna dodatna informacija od 07. aprila, dakle, prošle
22 sedmice.

23 Časni Sude, prvo ovakvo kašnjenje nije prihvatljivo. Drugo, posebno s
24 obzirom na činjenicu da je sa svjedokom obavljen razgovor prije 7. aprila, što
25 se vidi sa prve strane ove dodatne informacije. Treće, razgovarala sam s

26

27

28

29

30

1 gospodinom Margettsom prije nego što smo se pojavili pred Vijećem i on mi je
2 rekao, što se njega tiče, nema bitne razlike između dodatne informacije koja se
3 sastoji od jedne rečenice i jednog paragrafa od 7. aprila i druge dodatne
4 informacije koja se sastoji od čitave jedne stranice od 11. aprila.

5 I ja ću prepustiti sucima da procijene razliku između ove dvije dodatne
6 informacije i u tu svrhu ću im dostaviti te papire.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. U redu. Ali prvo, gospodine
8 Margetts, recite nam da li postoji ikakvo objašnjenje da je od 7. aprila trebalo
9 do 11. aprila da se dostavi ta dodatna informacija? Ili se Vi ne slažete s ovim
10 što je rečeno?

11 G. MARGETTS: [simultani prevod] Ne slažem se i to sa dvije stvari. Prvo,
12 dodatna informacija nije tako važno pitanje i dostavljena je u 11.08h, a ne u
13 11.30h. A drugo, sugeriše se da nema nikakve razlike između te dvije
14 informacije. Međutim, ja ne znam da li ćete Vi to vidjeti na taj način.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja sam pitao za datum.

16 G. MARGETTS: [simultani prevod] Izvinjavam se.

17 Svjedok je stigao u srijedu prošle sedmice i kao što Vijeće zna, ja sam
18 se bavio gospodinom Kljuićem i gospodinom Trbojevićem. I ja sam imao sastanak s
19 njim u četvrtak i petak prošle sedmice i to vrlo kratko.

20 Imao sam mogućnost da se s njim sretnem juče nešto duže i odmah nakon
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 što sam dobio neke dodatne informacije ja sam to dostavio Odbrani. Odmah nakon
2 što sam dobio dodatne informacije, odnosno ispravke, juče smo to, također,
3 pripremili kao dodatni informativni materijal. Očigledno to se može pripremiti
4 kasno uveče na dan kada se dođe do takve informacije. I Tužilaštvo i Odbrana
5 rade kasno uveče i to je uobičajen postupak. Jasno je da je ovaj dodatni
6 materijal dobijen u 11.00h.

7 Naš stav je da ovaj konkretni dodatni materijal se tiče pitanja koja su
8 ili od suštinskog značaja za Odbranu iz prethodne izjave, i riječ je o manjim
9 izmjenama /kako je prevedeno/. To pitanje se može vrlo lako uključiti u analize
10 svjedočenja.

11 Dodatna je informacija po samoj svojoj prirodi ide u korist Odbrane jer
12 Odbrana može da uzme u obzir te ispravke i te dodatne informacije prilikom svog
13 glavnog ispitivanja, a do takvih informacija se ne može doći prije nego što
14 svjedok dođe ovdje. Tako da u ovom slučaju, ovo je praktično u korist Odbrane i
15 čini se da je sporno da li je to trebalo biti dostavljeno kasno sinoć ili rano
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 jutros. Mi se zaista trudimo da to dostavimo što je prije moguće.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li je ta informacija pripremljena
3 jučer?

4 G. MARGETTS: [simultani prevod] Da.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda nema razloga zašto se to nije moglo
6 poslati sinoć, tako da bi gospođa Loukas mogla da upravlja svojim vremenom što
7 je više moguće.

8 Dajte da bude jasno: ili kasno uveče ste završili tako što ste poslali
9 *e-mail* ili ste počeli jutros sa slanjem *e-maila*. Mislim da je fer da se to uradi
10 kasno uveče.

11 G. MARGETTS: [simultani prevod] Samo da kažem za zapisnik da nije bila
12 naša namera da to pošaljemo tek jutros, ali tako se dogodilo. No, ono što mi
13 tvrdimo je da ovo zaista neće biti na štetu Odbrani.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, međutim to nimalo ne menja ono što
15 sam malopre rekao. Gospođu Loukas, molim da nam date na uvid te dodatne
16 informacije.

17 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, evo ovo je dodatni materijal od 7.
18 aprila, a ovaj je stigao jutros. Vidi se da je to bilo otprilike u 11.30h, ali
19 zahvaljujem gospodinu Margettsu što je istakao da se radilo od 11.08h, jer to
20 zaista potkrepljuje njegov argument.

21 [Sudije većaju]

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođu Loukas, molim Vas recite nam šta
23 Vas najviše uznemirava; pretpostavljam naročito ovih 11.08h?

24 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da to više nije ni
25
26
27
28
29
30

1 bitno i ne nameravam da se time dalje bavim. Čini mi se da je beznačajno. I
2 naravno -

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ukoliko kažete da nećete dalje o tome da
4 se bavite, onda nema nikakvog razloga da dalje odlažemo ispitivanje ovog svedoka
5 i onda možete početi. No, istovremeno mislim da ste jasno stavili do znanja o
6 čemu se radi. I poslednje što treba da učinimo pre nego što odemo u krevet je da
7 se zapitamo da li smo poslali sve informacije koje smo morali, drugoj strani.

8 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da. Pa ja to činim, a predlažem da i
9 gospodin Margetts, odnosno preporučujem mu da i on to isto čini.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodin Margetts, da li ste spremni da
11 počnete?

12 G. MARGETTS: [simultani prevod] Jesam.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim onda poslužitelja da uvede svedoka
14 u sudnicu.

15 [Svedok je ušao u sudnicu]

16 SVEDOK: SEAD OMERAGIĆ

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobar dan, gospodine Omeragić. Čujete li
18 me na jeziku koji razumete?

19 Gospodine Omeragić, pre nego što budete počeli sa svedočenjem u ovoj
20 sudnici, po našem Pravilniku o postupku i dokazima potrebno je da date svečanu
21 izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i samo istinu. Sada ćete dobiti taj

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 tekst, pa Vas molim da ga naglas pročitate.

2 SVEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa
3 osim istine.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas, sad sjedite, gospodine
5 Omeragiću. Prvo će Vas ispitivati gospodin Margetts koji je tužilac.

6 Pre nego što počnete, gospodine Margetts, da li ja dobro se sećam da je
7 Vama potrebno tri sata?

8 G. MARGETTS: [simultani prevod] Ne, jer mi smo naveli četiri sata. I ja
9 sam Odbrani rekao da ćemo možda biti i brži, ali to ćemo znati tek na kraju
10 završene prve sednice.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, gospodine Margetts, no na osnovu
12 onoga što je Raspravno veće videlo, to jest izjavu ovog svedoka, molimo Vas da
13 se usredsredite na onaj deo svedočenja - ako je bar to ono o čemu se radi u
14 izjavi - da to učinite bez nepotrebnog produžavanja vremena. I možete to učiniti
15 u pola vremena.

16 G. MARGETTS: [simultani prevod] U redu. Hvala časni Sude. Pokušaću da
17 budem što brži.

18 Ispituje g. Margetts:

19 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

20 P: Gospodine Omeragiću, molim Vas recite puno ime i prezime za Sud.

21 O: Zovem se Sead Omeragić.

22 P: Gospodine Omeragiću, Vi ste rođeni 7. jula 1958. godine u Trebinju u
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Bosni i Hercegovini i Vi ste po nacionalnosti Bošnjak. Da li je to tačno?

2 O: Da.

3 P: 1982. godine diplomirali ste na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, a
4 1983. počeli ste karijeru kao novinar i još uvek se time bavite, je li tačno?

5 O: Da.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, što se tiče biografije
7 koja je prvi deo ove izjave, da li ima nekih problema ako se pozivamo na izjavu
8 u tom smislu?

9 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ne.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospođe Margetts.

11 G. MARGETTS: [simultani prevod]

12 P: Kada je počeo ratu Bosni i Hercegovini da li ste Vi radili za novine
13 koje se zovu *Slobodna Bosna*?

14 O: Da.

15 P: Početkom 1992. godine, dakle početkom aprila 1992. godine, da li ste
16 Vi saznali da su snage pod rukovodstvom Arkana preuzele kontrolu u Bijeljini, a
17 da delegacija Predsedništva Bosne i Hercegovine nije uspela da dobije dozvolu da
18 uđe u grad otprilike 2. aprila?

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, u vezi sa ovim, mi ustvari
20 odmah prelazimo na srž pitanja i to kroz sugestivno pitanje. No, postoje
21 informacije koje treba prethodno dobiti o Predsedništvu i tako dalje, pa prema
22 tome, molim da on postavlja pitanja svedoku koja nisu sugestivna, jer može i na
23 taj način dobiti informacije koje mu trebaju.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Margetts, u izjavi o posetu 4.
2 aprila, koliko je to značajno i relevantno, odnosno ova dva dana ranije, da ta
3 poseta nije uspjela dva dana ranije kao što ste Vi malopre rekli?

4 G. MARGETTS: [simultani prevod] Nije od bitnog značaja, više samo da bi
5 se dobio jedan kontekst logički kako bi se moglo preći na ovu izjavu.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Molim nastavite.

7 G. MARGETTS: [simultani prevod]

8 P: 4. aprila 1992. godine, nova delegacija je posetila Bijeljenu u kojoj
9 su bili Fikret Abdić, Biljana Plavšić, general Praščević i Vi, a Vi ste išli u
10 pratnji Fikreta Abdića. Je li to tačno?

11 O: Da, tačno je.

12 P: Kada ste išli u pratnji Fikreta Abdića Vi ste to činili pretvarajući
13 se da ste njegov telohranitelj, jer Vam je Fikret Abdić rekao da ste previše
14 krupni da biste tamo išli kao njegov šef kabineta. Je li to tačno?

15 O: Jeste, jeste. Da.

16 P: Molim Vas recite Sudu ko je bio Fikret Abdić i koji je njegov položaj
17 bio u to vreme, a i ko je bio general Praščević i kakav je bio njegov položaj u
18 to vreme?

19 O: Fikret Abdić je bio član Predsjedništva Bosne i Hercegovine,
20 republike tadašnje i obavljao je tu dužnost u... kao član, jednog od šest
21 članova Predsedništva. A gospodin Praščević, general, bio je neka vrsta drugog
22 čovjeka u 2. armijskom korpusu kod generala Kukanjca u Sarajevu, čiji je centar
23 bio u Sarajevu.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MARGETTS: [simultani prevod] Časni Sude, ja bih sada hteo da suočim
2 svedoka sa prvim dokaznim predmetom; to je članak koji je objavljen 10. aprila
3 1992. godine.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se svedoku predoči taj dokazni
5 predmet. Da li je to isti onaj članak koji je priključen uz izjavu?

6 Naime, da li on spada u izjavu i da li će biti priključen kao dodatak
7 izjavi kada bude izjava uvedena u sudski spis? Da li razumete šta Vas pitam?

8 G. MARGETTS: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ona nije u izjavi, ona
9 nije deo izjave, međutim, u drugom pasusu izjave pominje se taj članak, pa bismo
10 mi to kao dodatak izjavi priložili sudskom spisu.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Onda u ovom trenutku nije
12 potrebno da mu dodeljujemo zaseban broj kao dokaznog predmeta.

13 G. MARGETTS: [simultani prevod] Da li želite da mi to sada odmah
14 učinimo, dakle da dodelimo broj ovoj izjavi?

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li želite da to uvedete u spis? Nije
16 mi ni jasno da li imate u vidu 89 (F)?

17 G. MARGETTS: [simultani prevod] Ne, časni Sude. Ovo je *viva voce*

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svedočenje.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Onda ćemo taj članak prihvatiti
3 kao zaseban dokazni predmet.

4 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Ovo će biti dokazni predmet P584.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A to je članak koji nosi naslov "Krvavi
6 bijeljinski Bajram".

7 Izvolite, gospodin Margetts.

8 G. MARGETTS: [simultani prevod]

9 P: gospodine Omeragiću, da li je ovaj članak koji se nalazi pred Vama,
10 jeste li to napisali nakon što ste se vratili iz Bijeljine i on je objavljen 10.
11 aprila 1992. godine?

12 O: Tačno.

13 P: Hvala, gospodine Omeragiću. Nemam više pitanja u vezi sa tim dokaznim
14 predmetom.

15 A sada bih hteo da porazgovaram o Vašem putovanju u Bijeljinu. Da li je
16 tačno da ste Vi putovali u konvoju od otprilike pet vozila? I Vi ste bili u
17 istom vozilu sa Fikretom Abdićem, a Biljana Plavšić je bila u drugom vozilu u
18 istom konvoju?

19 O: Da. Ja sam bio u automobilu gospodina Abdića i sjedao sam iza samog
20 vozača, dakle njegovog vozača službenog, a do mene je sjedio njegov
21 tjelohranitelj. Iza nas, uglavnom iza nas, su vozili gospođa Plavšić u
22 automobilu i zajedno sa svojim vozačem i tjelohraniteljem. Mislim da četvrte
23 osobe nije bilo u tom automobilu.

24 I treći je bio džip, vojni džip gospodina generala Praščevića. I on je
25
26
27
28
29
30

1 imao svoju pratnju; ja kol'ko znam toga jednog mladića koji se, mislim, imao čin starijeg
2 vođnika, Peđa su ga zvali. A iza su još bila dva automobila koja su meni bila nebitna. Možda je
3 to bila neka vrsta policijske pratnje, ali nisu se baš previše, ovaj... iskazivali u... u
4 javnosti, niti su uspjeli da prođu, kasnije nešto, prepreke koje su bile.

5 P: Hvala, gospodine Omeragiću. Kada ste prošli kroz Ugljevik, a mislim da je to
6 otprilike 15 minuta od Bijeljine, opišite Sudu, molim Vas, šta ste tamo uočili u smislu
7 prisustva vojske.

8 O: Prvo smo, ovaj... došli do jedne barikade gdje je bio veliki žuti kamion, malo
9 stariji, preprečio put. A uz dvije velike gomile pijeska - kol'ko se sjećam jedna je bila sitni
10 neki, velika gomila pijeska, tako da sam, a druga je bila neka manja gomila pijeska - ovaj...
11 tako da se vrlo teško moglo, mislim... I kasnije kad su nas pustili proći, ovaj... tim putem
12 pogledao sam sa strane i vidio sam možda neko...nekoliko civila koji su držali oružje upereno u
13 nas, a nas je zaustavila, uniformisana lica su nas zaustavila. Mislim da su bili Teritorijalna
14 odbrana, bilo ih je možda jedno sedam, osam. I oni su, tada smo pregovarali oko toga da nas
15 puste.

16 I konačno, pojava gospođe Plavšić i tako, razgovori ti na... na tom punktu, na to... na
17 toj barikadi su urodili plodom. Oni su nas, recimo nakon izvjesnog vremena, pustili, međutim
18 vratili su od... sve medije natrag. Kasnije će se neki novinari pojaviti u Bijeljini, međutim to
19 je iz sasvim drugih, sasvim drugim putevima su došli u... u Bijeljinu. Dakle, iz Sarajeva sam
20 samo ja prošao, zato što nisam imao ulogu novinara nego potparola /sic/ gospodina Abdića.

21 Onda smo krenuli putem... ide se kroz Ugljevik. Sa strana puta su bili na svakih osam
22 do deset metara, mogu reći, bili su vojnici obučeni u te te...ter...teritorijal...Teritorijalna
23 odbrana, obučena u te maslinaste uniforme. Imali su puške koje su držali i bili su u nekom
24 ukočenom stavu, rekao... reklo bi se kao da je... kao da su bili spomenici. I gedali su negdje
25 visoko iznad, a nisu gledali ispred sebe, niti su pomjerali..., niti su posmatrali automobile
26 koji su prolazili pored njih.

27 P: A koje su bili nacionalnosti ti vojnici?

28 O: Pa vjerujem da su mogli biti samo srpske nacionalnosti.

29

30

1 P: Kazali ste da ste Vi bili jedini član, odnosno pripadnik sarajevskih
2 medija kome je bilo dopušteno da prođu tamo. Da li je to zbog toga što ste bili
3 predstavljeni kao telohranitelj Abdića?

4 O: Mislim da je isključivo to razlog. Ne bih inače prošao sigurno.

5 P: Dok ste ulazili u Bijeljenu, da li ste uočili nešto u vezi sa kućama?

6 O: Pa, ja sam gledao okolo, ovaj... to, čitavo ta...taj prostor me
7 interesirao. I u jednom trenutku sam... čovjek mora primijetiti da su na svim
8 prozorima, ovaj... spuštene roletne, da su svi prozori apsolutno zatvoreni sa
9 tim roletnama. Samo u jednom trenutku iza za...zavjese je se pojavila, mislim
10 neka žena, nismo baš išli ni previše brzo, ni sporo. Ja sam joj primijetio
11 pogled nekakav, na nekih desetak metara od puta. Ona je gledala, mislim da je to
12 bilo nekog straha i to sam zabilježio. Bilo je nekakvog straha u tom pogledu.

13 P: Dok ste ulazili u Bijeljenu da li ste vidjeli džamiju i ako je tako,
14 šta ste primetili u vezi s tom džamijom?

15 O: Pa, primijetio sam na, ovaj... kad smo ulazili u Bijeljenu primijetio
16 sam na džamiji, velikoj gradskoj džamiji - mislim da je ta najveća gradska
17 džamija - primijetio sam kako se vijori srpska zastava sa nečega što mi zovemo
18 munara u Bosni i Hercegovini. Vidio sam dakle tu zastavu i sjećam se dobro da
19 sam reagirao na način da sam rekao u automobilu gospodina Abdića: "Pogledajte
20 gdje su stavili zastavu", rekao sam. U tom trenutku, ustvari prošao je nekih
21 desetak metara i gospodin Abdić je reagirao i rekao: "Ma šta, kakva zastava? O
22 čemu pričaš?" Otprilike tako je. Želio me... želio je da pobije to. Međutim,
23 iznenada kao da je nekim čudom ovaj vozač zaustavio automobil i pošto je krov
24 imao staklen...stakleni dio kroz koji se moglo vidjeti, on je zaustavio to i
25 tačno smo bili ispod i pokazao je, ovaj... rekao je, "Pa ima dž... na džamiji
26 ova izvješena zastava." Međutim, ovaj... Abdić je odmah rekao: "Dobro, vozi
27 dalje." Svi smo to pogledali, vidjeli i nastavili dalje da -

28
29
30

1 P: A kasnije, ja ću se na to vratiti u toku Vašeg iskaza, Vi ste u gradu
2 razgovarali sa raznim ljudima. U tim razgovorima da li ste čuli još nešto o
3 džamijama u Bijeljini?

4 O: Znam da je na drugoj džamiji isto tako bila izvješena zastava, u
5 gradskom parku i znam, u jednom trenutku kad je gospodin Abdić želio da uđe u tu
6 džamiju u gradskom parku da mu nije to dozvoljeno. Način na koji mu nije to
7 dozvoljeno bio je neobičan.

8 To je njegov zahtjev, na njegov zahtjev. Nakon nekih, možda i pedesetak
9 metara, ne znam kojim čudom, ovaj... počeo je da puca snajper iznad naših glava,
10 ovaj... i tako, ljudi su se malo uspaničili. Međutim, ovaj... Arkan je rekao da
11 upravo na toj džamiji postoji snajperista i da ga treba neutralisati. Tako da je
12 sve to propalo apsolutno i pokušaj gospodina Abdića.

13 A čuo sam arkanovce, ispred mene dvojicu, kako razgovaraju i u tim
14 šetnjama po gradu i... i razgovarali su, govorili su upravo o tim stvarima i
15 govorili kakvo bi bilo iznenađenje da se uđe u tu džamiju.

16 A druga, druga stvar bila je tu da je u džamijama postojalo... da su se
17 čuvali, čuvale žrtve da se ne bi vidjele. Možda je to i bio razlog. Ja ne mogu
18 to da dokučim, naravno, što je spriječen gospodin Abdić da u...uđe u jednu od
19 tih džamija.

20 I čuo sam, naravno, od tih istih arkanovaca, od te dvojice koji su
21 ispred mene razgovarali, da je... da je jedna od tih džamija opljačkana i to
22 prvi dan. I oni su to govorili kao "Prvi dan, bre. Prvi dan." I psovali su tako
23 i sve svaljivali na domaći, na te ljude iz Bijeljine, Srbe koji su
24 dom...domoroci.

25 P: Da li ste u nekom trenutku uključili radio u autu i ukoliko je to
26 tako, šta ste čuli na radiju?

27 O: U jednom trenutku dok smo, ovaj... dakle, ulazili u Bijeljину dogodio
28 se slučaj koji je možda i na neki način, meni na najveći mogući način potresao.

29
30

1 Na radiju sam jasno čuo - radio *Sim*, to je Semberija i Majeвица, to je ustvari
2 bijeljinski radio, pravi naziv - ja sam čuo da je na deponiji, dakle na
3 smetlištu gradskom, da je pronađeno, vijest je bila kratka, na deponiji, na
4 gradskom, dakle, smetlištu, pronađeno je 25 ljudskih leševa. Ja sam u tom
5 trenutku, ovaj... reagirao i rekao ovom u automobilu: "Jeste li čuli?", ovaj...
6 postavio na neki način pitanje za Vas. Ja sam rekao: "Pa jeste čuli da je 25
7 leševa," ovaj... "pronađeno na smetlištu?" Ovaj... Fikret Abdić se okrenuo i
8 kao, otprilike me negirao, kao: "Šta si ti to čuo, o čemu pričaš?" Ovaj...
9 mislim da u tom trenutku su možda čuli suvozač i, ovaj... vozač i
10 tjelohranitelj, međutim, oni su iz najvećeg poštovanja redovno šut... redovno
11 nisu reagirali na... na bilo šta. I jednostavno to je tako prošlo, ali ja sam to
12 upamtio.

13 P: Mi ćemo još govoriti o Vašem obilasku grada, no tokom tog obilaska da
14 li Vam je još neko dao slične informacije o tom smetlištu glavnom, deponiji, dok
15 ste obilazili grad?

16 O: Ne sjećam se sada da li je bilo baš o smetlištu, ali sjećam se da sam
17 u nedostatku svih mogućih sagovornika, jer me uvijek pratio neki od arkanovaca,
18 tih naoružanih ljudi, uvijek je bio uz mene nekako, na sam... na samo metar-dva
19 udaljenosti tu je bio, dakle uvijek neko. I u jednom trenutku ja sam kao
20 slobodan se... u jednom trenutku sam vidio da sam slobodan i u mogućnosti da
21 nešto, ovaj... priskočio sam jednom od tih u uniformama iz Teritorijalne odbrane
22 i... i pitao sam ga i rekao sam, ovaj... - koristeći mogućnost da dođem do bilo
23 kakve informacije, makar i na takav način rekao sam, "Dobro ste sasjekli one
24 balije", a on je dodao, prvo me začuđeno pogledao, pa onda stajao, "Da", rekao
25 je, "Jesmo. Dobro smo ih poubijali."

26 Naravno, bilo je još informacija o nekakvim ubistvima koje je govorili
27 izvjesna gospođa koja me susrela pred o...opštinom i s kojom sam razgovarao,
28 pokušavajući, ustvari, više tješiti, jer je bila nezdrave boje lica i bila je
29 vrlo razočarana. Govorila je o nekim stvarima koje se tiče izlaska iz Bijeljine
30 po svaku cijenu. Ja tada nisam znao, ja sam kasnije tek čuo da se radi, kroz

1 propitivanje neko, da se radi o ženi srpske nacionalnosti. Eto, čak je i ona
2 željela da izađe iz tog grada. Mislim da je bila član neke liberalne stranke ili
3 šta ja znam. Nisam baš u to najsigurniji. I ona mi je govorila o nekim
4 ubistvima, o nekim užasima i tako.

5 I imao sam uporedni susret nakon bolnice o žrtvama, nakon posjete
6 bolnici, dakle, nakon posjete u kom smo, vjerovatno će... ću o tome morati još
7 govoriti. Bio je jedan susret -

8 P: Hvala gospodine Omeragiću, ja ću Vam postaviti konkretna pitanja o
9 svim tim susretima kad budemo došli do njih idući hronološkim redom. Međutim,
10 pošto ste pomenuli tu ženu, možete li nam potvrditi da je ona Vama se obratila
11 na kraju, otprilike, tog obilaska, ispred opštinske zgrade?

12 O: Sigurno je to bilo na kraju, na kraju boravka u Bijeljini. Mi smo se
13 već spremali praktično, vidjelo se to po svemu. Obišli smo što smo imali i
14 spremali smo se da napustimo Bijeljinu.

15 P: Da, a u vezi sa tim razgovorom, samo da Vas pitam, da li Vam je ona
16 pomenula nekog starca po imenu Majlo Lukić?

17 O: Milo Lukić. Radi se o bratu narodnog heroja. To mi je mislim dvoje
18 ljudi spomenulo da je on ubijen. Ona mi je govorila, ona mi je praktično
19 potvrđivala time da je taj Milo Lukić, ovaj... brat narodnog heroja iz
20 partizanskog tog rata, iz Drugog svjetskog rata, to je kao najveći, najveća
21 nagrada bila - narodni heroj; Veljko Lukić mislim. I taj njegov brat je po
22 njenoj priči bio ubijen zato što je zaštititi... sklonio kod sebe nekolicinu
23 porodica muslimanskih. Tako je bar bilo u tom trenutku njeno... njen komentar.

24 P: Da li je ona pomenula bilo kakva druga ubistva?

25 O: Kol'ko se sjećam govorila je o nekom podrumu u kom je napravljen
26 masakr nekim bombama od 22 čovjeka i o nekom bokseru koji je ubijen. Nisam baš

27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 upoznat koji je taj bokser, ali baš je rekla bokser.

2 P: Koje nacionalnosti su bili ljudi koji su ubijeni?

3 O: Pa, bilo je negdje, koliko sam ja mogao da shvatim, oko 41 žrtva je
4 bila, negdje 37 su bili Bošnjaci, jedna je bila Hrvatica i dvoje Srba je bilo u
5 pitanju. Mislim jedna starija žena i neki čovjek drugi, ne znam ko je, upravo
6 ovaj Milo Lukić koji, Milo Lukić taj brat tog narodnog heroja i ova žena,
7 starija žena, ne znam, Milica, kako se prezivala.

8 P: Gospodine Omeragić, samo da bismo pojasnili. Broj koji Vi pominjete,
9 koliko ja mogu da saberem na brzinu, rekli ste 42 osobe su ubijene, od toga 27
10 Muslimana, jedan Hrvat, dva Srbina. To čini ukupno 30 ljudi. Da li možete malo
11 konkretnije to da nam kažete?

12 O: Ne 30, 37 vjerujem da je Bošnjaka, Muslimana, da je, mislim, jedan
13 Hrvat ili jedna Hrvatica još. Ja baš nisam u stanju da odredim tačno
14 nacionalnost u ovim slučajevima. Ovaj... mogu to uraditi po, znate ima tu i
15 sličnih imena i neobičnih, ali mislim da je 37 Bošnjaka, da su... da su možda
16 dvoje Hrvata i dvoje Srba ili tako. Ne znam.

17 P: Hvala gospodine Omeragić. Još jedno pitanje: da li je ta gospođa kada
18 Vam se obratila pred opštinskom zgradom pokazala na bilo koga i dala Vam neke
19 informacije o toj osobi?

20 O: U jednom trenutku dok sam je pokušavao utješiti, ovaj... ta žena je
21 onako izgledala, ipak hrabro, ali boja njenog lica me ono toliko plašila da sam
22 morao reagovati na neki način, pa sam je tješio: "Eto, biće dobro", svo vrijeme
23 sam joj govorio. U jednom trenutku ona je, govoreći o tim ubistvima, o svemu
24 tome, rekla i za... spomenula ime Jusuf Tanović, rekavši da mu je porodica

25

26

27

28

29

30

1 ubijena, da mu je ubijen, ne znam, sin, možda je. I pokazala mi je na osobu koja
2 je u tom trenutku samo prošla kao sjena na nekoj udaljenosti od, ne znam,
3 šezdesetak, sedamdeset metara, sporednom ulicom. Jer rekla je... prvo je
4 pokazala i ja sam pogledao to i onda je rekla, " To je taj, kome su ubili
5 porodicu i sada izgubljeno hoda cijeli dan, cijele dane, evo, ne smiruje se".

6 P: Kada se ta gospođa Vama obratila da li su drugi članovi Vaše
7 delegacije bili tu prisutni i ako jesu, ko je bio prisutan i koliko su bili
8 udaljeni od Vas?

9 O: Najbliži je bio gospodin Fikret Abdić.

10 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Samo u vezi s tim, časni Sude. Pokušavam
11 da ne ulažem stalno prigovore, međutim imam mnogo prilika za to. Ali u vezi sa
12 ovim, ova složena pitanja su neprihvatljiva. Vrlo je jednostavno postaviti
13 pitanje i nije potrebno dodavati dodatne aspekte, jer oni čine pitanje težim,
14 složenijim i to je neprimjereno. Mi predlažemo da se pitanja postavljaju
15 jednostavno. Moglo se postaviti pitanje "Kada Vam se gospođa obratila, ko je bio
16 prisutan?".

17 G. MARGETTS: [simultani prevod] Časni Sude, mi smo potpuno u Vašim
18 rukama.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja to shvatam, ali s jedne strane mi
20 insistiramo da se ne gubi na vremenu. I ja se također slažem s Vama da je ušteda
21 na vremenu ako se postavljaju sugestivna pitanja i, naravno, vrlo često Obrana
22 ne vidi razlog da ulaže prigovor na to i mi to zaista cijenimo.

23 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ja pokušavam da koristim svoje
24 diskreciono pravo u vezi s tim. Ima mnogo pitanja na koja bi ja ulagala prigovor

25
26
27
28
29
30

1 i ja neću time da se bavim, ali kada je riječ o ovako složenom pitanju, posebno
2 ovakvoj vrsti pitanja, to stvarno mora da se postavlja postepeno, na mnogo
3 jasniji način.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Gospodine Margetts, već sam ranije
5 rekao, malo ću Vam dati dodatnije upute kada svjedok napusti sudnicu, za pet
6 minuta otprilike, a do tada ste zaista u našim rukama. Molim Vas, preformulišite
7 pitanje.

8 G. MARGETTS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

9 P: Gospodine Omeragić, kada Vam se ova gospođa obratila, da li su ostali
10 članovi delegacije bili prisutni?

11 O: Mislim da je u blizini jedno vrijeme, samo jedno vrijeme našeg
12 razgovora i tog mog tješnja te gospođe i njene priče bio gospodin Fikret Abdić
13 u blizini. I on je na neki način isto rekao: "Nema problema, biće to sve dobro".
14 I čim je počela priča ovako, ozbiljnija, o žrtvama, o ovim stvarima, on se odmah
15 okrenuo i posmatrao to što se događalo ispred opštine, što je... u čemu su
16 učestvovala druge dele...delegacije dvije, gospođe Plavšić i gospodina
17 Praščevića.

18 P: Koliko su gospođa Plavšić i gospodin Praščević bili udaljeni od Vas?

19 O: Pa bili su na nekih možda sedam, osam metara udaljenosti; možda i...
20 možda malo više, koji metar. Ne mogu sada da odredim. Bili su udaljeni tu i nisu
21 mogli da čuju, naravno, ovu gospođu.

22 P: Tokom Vaše posjete Bijeljini, da li ste se sreli sa svojim
23 prijateljem koji je bio novinar iz Beograda i ako jeste, šta Vam je on rekao?

24 O: Susreo sam se. Prepoznali smo se, naravno, u toj gužvi. A to je bio
25 Nenad Zamfirović, mislim, novinar koji je bio u isto vrijeme dopisnik na neki
26 način, *Slobodne Bosne*, istog lista u kojem ja radim, u kojem sam radio,

27

28

29

30

1 dakle. I u jednom trenutku on mi je, pričali smo i ja sam čak i pred njim, bez
2 obzira na sve, pokušao da sakrijem, rekao da sam trenutno tjelohranitelj Fikreta
3 Abdića, potparol u isto vrijeme. I rekao sam to pred njim i on je rekao, "Ti
4 si..., Pa zar si napustio *Slobodnu Bosnu*?" Ja sam rekao: "Jesam." Kao, možda sam
5 naveo prošle sedmice, jer sam želio da mi se prisustvo tu ipak sakrije, bez
6 obzira na sve i da igram ulogu do kraja.

7 Ali u jednom trenutku on je samo rekao, kroz priču tu, rekao je: "Pa ovo
8 je sve počišćeno ovdje. Očistili su ulice, tako da nema nikakvih tragova, bilo
9 kakvih, kakve borbe" ili "Nema tragova koji bi govorili o onome šta se ovdje
10 dogodilo." I mislim da je rekao, kad je to govorio "počistili su ulice", rekao
11 je "oprani su ulice". Počistili, oprali, naveo je to.

12 G. MARGETTS: [simultani prevod] Časni Sude, vidim vrijeme. Imam samo
13 kratak video snimak koji traje samo 30 sekundi. Mislim da bismo se time mogli
14 pozabaviti u narednih pet minuta. To je sljedeći dokazni predmet.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako to možete da obavite u tri minute,
16 možemo početi, jer su nam potrebne dvije minute da iznesemo neke svoje napomene.

17 G. MARGETTS: [simultani prevod] Da, možemo.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda dajte da počnemo.

19 [Gleda se video-snimak]

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Margetts, možemo početi, a u
21 međuvremenu, Tajništvo može da pripremi broj koji će se dodijeliti ovom dokaznom
22 predmetu.

23 G. MARGETTS: [simultani prevod] Da, časni Sude.

24 P: Gospodine Omeragić, molim vas pogledajte ekran i pratite ovaj video-
25 snimak.

26

27

28

29

30

1 KOMENTATOR: /nerazgovetno/ "... se čekalo poduže vreme da bi došli na
2 taj određeni sastanak. Sad ćete primetiti tu napetost, jednostavno neku nervozu
3 u vazduhu."

4 G. MARGETTS: [simultani prevod] Časni Sude, molim da pokažemo sada
5 svjedoku samo jedan snimak sa tog video-snimka, jednu fotografiju.

6 P: Gospodine Omeragić, šta prikazuje ovaj video snimak i ova scena?

7 O: Prikazuje dolazak, mislim, pred opštinu, pred ovu opštinu Bijeljina.

8 I vidim, s desna, hoću li s desna ili s lijeva? S desna prema ulijevo
9 vidim...

10 P: Ako biste mogli da kažete Vijeću, idući s desna ekrana prema lijevo,
11 ko su ljudi koje prikazuje ovaj kadar?

12 O: To sam ja, dakle, ovaj prvi s desna, u sakou i ovoj šarenoj košulji i
13 farmerkama; prvi do mene, a naprijed malo, je general Praščević; treći čovjek je
14 fik... je, mislim, vozač gospodina Abdića; četvrti čovjek je gospodin Abdić;
15 peti čovjek iza, u uniformi, je taj Predrag Milosavljević ili Vladislavljević i
16 šesti čovjek je tjelohranitelj gospodina Abdića, mislim Mahmutović prezime.

17 G. MARGETTS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Omeragić.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Da li je ovo zgodan trenutak da
19 prekinemo za danas?

20 Prvo jedno tehničko pitanje. Tekst koji se govori nije se pojavio u
21 transkriptu, ali pretpostavljam da taj tekst nije Vama važan.

22 Gospođo Loukas, da li želite da ponovo emitujemo snimak tako da bi
23 transkript ušao u zapisnik? To jest da pored toga što su prevedene riječi onoga
24 što govori novinar, da se to i pročita taj prevod, tako da bi to ušlo u
25 zapisnik. I rečeno je: "Zaista čekali smo neko vrijeme da oni stignu na
26
27
28
29
30

1 sastanak."

2 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Nemamo problema u vezi s tim.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine tajniče, ovaj video-snimak će
4 biti?

5 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet P585.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] 585. Kasnije ćemo utvrditi da li je to A
7 ili B ili će dobiti oznaku kao CD Rom. To ćemo uraditi u skladu sa onim što je
8 uobičajeno, ali barem ovaj transkript će biti P585, pa ćemo tome poslije još
9 nešto dodati, neku oznaku pretpostavljam.

10 [Pretnesno veće i sekretar se savetuju]

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle video snimak je P585, a transkript
12 je P585A, a prevod na engleski je P585A.1.

13 Da. Gospodine Omeragić, sada je već vrijeme da završimo s radom za
14 danas. Zamolićemo Vas da se vratite sutra ujutru u 09.00h u istu ovu sudnicu.
15 Želio bih da Vam dam uputstva da ni sa kim ne razgovarate o svom svjedočenju,
16 bilo onom dijelu koji ste već dali ili svjedočenju koje tek treba da date i
17 molimo Vas da se vratite sutra.

18 Molim poslužitelja da isprati gospodina Omeragića iz sudnice.

19 [Svedok se povlači]

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dvije manje stvari u ovom trenutku.
21 Prvo, jučer smo primili podnesak Odbrane u vezi sa ponovnim pozivanjem, odnosno
22 daljim unakrsnim ispitivanjem gospodina Bjelobrka. Da li će Tužilaštvo na to
23 odgovoriti i ako hoće, kada?

24 G. HANNIS: [simultani prevod] Časni Sude, ako bih imao priliku da to
25 pogledam večeras, možda bih mogao odgovoriti sutra relativno rano ujutro; ako

26

27

28

29

30

1 Vam to odgovara.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U svakom slučaju, čekaćemo informacije
3 od Vas sutra. To je pod broj jedan. Pod broj dva, gospodine Margetts, pitanje
4 sugestivnih pitanja je svakako vrlo teško, jer pod normalnim okolnostima bi se
5 reklo nema sugestivnih pitanja u glavnom ispitivanju. Međutim, ako bismo
6 slijedili taj sistem bili bismo ovdje i dalje 2015. godine.

7 G. MARGETTS: [simultani prevod] Časni Sude, ako možemo iznijeti svoj
8 stav da su sugestivna pitanja primjerena u glavnom ispitivanju ukoliko se ona ne
9 bave nekim spornim problemima. Tako da je naš stav nešto različit.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ako to nije sporno. Onda ne bih
11 očekivao nikakav prigovor druge strane. Međutim, pitanje je kako utvrditi da li
12 su neka pitanja sporna ili nisu.

13 Prvo, ako imamo izjavu, onda može doći do neke komunikacije. Gospođa
14 Loukas može da traži konkretno od gospodina Margettsa da u određenim područjima
15 ne vodi svjedoka jer će ulagati prigovor na to i to bi na izvjestan način bila
16 smjernica za gospodina Margettsa. U isto vrijeme, kada pogledam izjavu, čini se
17 da je suština onoga što bismo, barem mi očekivali od toga, je, od ovog
18 svjedočenja, je da kada pogledamo izjavu vidimo da ima dosta informacija o onome
19 što se desilo na terenu.

20 Iskustvo je ovog Vijeća je da vrlo često događaji koji se dese na terenu
21 mogu da se iznesu svjedoku na sugestivnan način, da se svjedok vodi kroz to.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ja svakako ne bih imala prigovore na
2 takva pitanja. Ja bih zamolila jedan osjetljiv pristup tim pitanjima i uvijek
3 sam spremna da dam smjernice gospodinu Margettsu.

4   Ono što sam ja htjela da istaknem u vezi sa ovim svjedočenjem, ovdje je
5 riječ o svjedočenju u vezi sa gospođom Plavšić i ovaj svjedok je odabran zato
6 što je gospođa Plavšić bila suoptuženi sa gospodinom Krajišnikom.

7   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako želite da date neke dodatne
8 napomene, ja ću to ostaviti za kasnije, ali ono što sam htio da kažem, saznanje,
9 direktno saznanje o stvarima koje su se desile na terenu može biti povod za
10 sugestivna pitanja.

11   Zatim, drugo su direktni kontakti, odnosi između paravojsnih snaga i
12 ljudi koji su bili na nadređenim položajima u Bosni i Hercegovini.

13   To je pitanje koje bi moglo da bude osjetljivo i ja bih tu očekivao
14 prigovore konkretno u tim područjima i to ne samo zbog toga što je gospođa
15 Plavšić bila pripadnik viših vlasti u to vrijeme - barem mi imamo takav dojam iz
16 ovoga do sada - već i zato što je ona značajan vremenski period bila, barem je
17 to naš dojam do sada na osnovu dokaza, bila je u Predsjedništvu zajedno sa
18 gospodinom Krajišnikom.

19   Pa bi se onda moglo očekivati da će osjetljivost tih tema dovesti do
20 prigovora, ukoliko budete vodili svjedoka kroz taj dio svjedočenja.

21   A ako budem iznio bilo kakve druge komentare, ja ću se truditi da Vi
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 iskoristite Vaše vrijeme što je efikasnije moguće. Ja ne znam da li je tačan
2 raspored u kolima ko je do koga sjedio toliko bitan i ne znam da li je to od
3 suštinskog značaja gdje su se nalazile blokade na putu, kako se prolazilo, čija
4 vlast je bila tu, ali mislio sam da su ova pitanja koja sam pomenuo, pitanja
5 kojima Vi želite da se detaljnije bavite i mislim da će takva pitanja sigurno
6 pomoći Vijeću da dođe do svojih konačnih procjena.

7   Gospođo Loukas, mislim da ste Vi željeli da iskoristite mogućnost da
8 nešto dodate.

9   GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, časni Sude, srećom nema potrebe da ja
10 bilo šta dodajem u ovom trenutku, jer aspekti koje je Vijeće lociralo kada je
11 riječ o smjernicama za gospodina Margettsa jesu upravo područja koja mi smatramo
12 osjetljivim područjima.

13   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Takođe pretpostavljam, gospodine
14 Margetts, da će glavno ispitivanje, pored toga što će se baviti ostalim
15 pitanjima, baviti se prije svega ovim pitanjima, jer ako su to osjetljiva
16 područja za Odbranu, onda bi mogla biti važna za Tužilaštvo. A druga pitanja
17 mogu biti pokrivena i drugim dokazima koje smo već čuli i ja ne želim pri tome
18 reći da Bijeljina nije važna za dokaze o samoj bazi zločina, ali moglo bi se
19 razmisliti da se to uvede putem 89(F) svjedoka.

20   G. MARGETTS: [simultani prevod] Da, mi smo već uvodili dokaze putem
21 pravila 92bis u tom pogledu i to bez unakrsnog ispitivanja kada je riječ o
22 Bijeljini.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa onda bih Vas zamolio da dokaze koji
2 se odnose na samu bazu zločina, bez ovih osjetljivih pitanja koja smo već
3 pomenuli, da se uvedu na taj način.

4 Želim ponovo da se izvinem prevodiocima i tehničarima - ne želim da ovo
5 pređe u rutinsku stvar - izvinjavam se zbog odlaganja, a nastavićemo sutra u
6 09.00h.

7 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

8 ... Sednica završena u 13.53h.

9 Nastavak zakazan za sredu,

10 13.04.2005., u 09.00h.

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30